

**แนวนโยบายและประเด็นสำคัญในโครงสร้าง
การเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

คำนำ

อุดมศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะในยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge - based Society) ในปัจจุบัน ความต้องการ “แรงงานความรู้” (Knowledge worker) มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น หลายประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ต่างเร่งปฏิรูปอุดมศึกษาของตนอย่างกว้างขวาง ทั้งในเรื่องของพันธกิจ/ภารกิจอุดมศึกษา การบริหารจัดการ ความเป็นนานาชาติ รวมทั้งการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเป็นที่พึ่งแก่สังคมและประเทศในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานกลาง ในการจัดทำนโยบาย วางแผน ศึกษาวิจัย ด้านการศึกษาทุกระดับของประเทศ ได้พิจารณาเห็นว่า รายงานแนວໂນ້ມ และประเด็นสำคัญในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป ของ Guy Haug และ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในประเทศสหภาพยุโรป/ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป ของ Jette Kirstein เป็นรายงานที่มีประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาของประเทศ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้ขอให้ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ หัวหน้าภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการศึกษาและแปลสรุปรายงาน

ดังกล่าว จัดทำเป็นรายงาน “แนวโน้มและประเด็นสำคัญใน
โครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป” ฉบับนี้

สาระของรายงานประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาโครงสร้าง
การเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาของประเทศสหภาพยุโรป และพื้นที่
เศรษฐกิจยุโรป ที่มีผลต่อระบบอุดมศึกษา ความซับซ้อนและ
ความหลากหลายของหลักสูตรและโครงสร้างของปริญญาการศึกษา
ในประเทศต่างๆ ของทวีปยุโรป ที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อหา
แนวทางปฏิบัติร่วมกัน ทั้งในเรื่องระบบหน่วยกิตยุโรป ระบบการ
ประกันคุณภาพ ประเมินผลและการรับรองวิทยฐานะ ทั้งนี้เพื่อ
มุ่งสู่หลักการที่สำคัญคือคุณภาพ ความหลากหลาย (diversity)
และการเปิดกว้าง (openness) เพื่อโอกาสการเรียนรู้แบบใหม่
อันจะทำให้ยุโรปมีความสามารถในการแข่งขันและมีบทบาทเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น

อนึ่ง เพื่อให้การจัดทำรายงานนี้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดให้มีการนำเสนอ
รายงานผลการศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ใน
การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา :
ประสบการณ์นานาชาติ เมื่อวันอังคารที่ 19 กันยายน 2543
ณ ห้องกษัตริย์ศึก 2 ชั้น 4 โรงแรมโซล ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพ-
มหานคร

สุดท้ายนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติขอ
ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ ที่ได้ทำการ
ศึกษาและแปลสรุปรายงานจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ และหวังเป็น

ค

อย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้
การสอนระดับอุดมศึกษาของไทย และการดำเนินงานของหน่วย
งานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าอ้างอิงต่อไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คำชี้แจงของผู้แปล

ผู้แปลและเรียบเรียงขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้มอบหมายให้ทำการแปลและเรียบเรียง แนวโน้มและประเด็นสำคัญในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป ของ Dr. Guy Haug และข้อมูลเกี่ยวกับ โครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในประเทศสหภาพยุโรป/ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป ของ Ms. Jette Kirstein ทั้งสองเรื่องนี้อยู่ในรายงานโครงการแนวโน้มในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นโครงการการศึกษาของ Confederation of European Union Rectors' Conferences และ Association of European Universities และข้อมูลของโครงการนี้เป็นผลมาจากการสืบค้นของกลุ่มงานการบริการข้อมูลอินเทอร์เน็ต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ด้วยความช่วยเหลือทางด้านการจัดพิมพ์โดยสำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำให้การแปลและเรียบเรียงนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

หวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนักการอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามสมควร

วราภรณ์ บวรศิริ

พฤศจิกายน 2543

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เอกสารแนວໂນ້ມและประเด็นสำคัญในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรปนี้ เป็นเอกสารที่สืบเนื่องมาจากปฏิญญาซอร์บอน (Sorbonne Declaration) ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1998 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวางแผนดำเนินงานของระบบอุดมศึกษาในทวีปยุโรป (ส่วนใหญ่คือสหภาพยุโรปและเขตเศรษฐกิจยุโรป) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อระบุถึงแนວໂນ້ມที่มีผลถึงระบบอุดมศึกษา ตลอดจนแสวงหาแนวทางที่มีความใกล้เคียงกันเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

จากการสำรวจโครงสร้างทางการอุดมศึกษาในปัจจุบัน พบว่ามีความซับซ้อนอย่างมากและมีความหลากหลายของหลักสูตรและโครงสร้างของปริญญาการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ของทวีปยุโรป ปฏิญญาซอร์บอนได้มีข้อเสนอแนะว่าควรได้มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีการระบุถึงเรื่องระยะเวลาของการศึกษา และได้มีประเด็นที่ถกเถียงกันถึงรูปแบบการศึกษาของยุโรป ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับของคุณวุฒิการศึกษา โดยใช้ระยะเวลา 3 ปีการศึกษา 5 ปีการศึกษา หรือ 8 ปีการศึกษา

แนວໂນ້ມความใกล้เคียงกันต่อรูปแบบ 3-5-8 พบว่าไม่มีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาหรือรูปแบบ

ใหม่ที่นำมาใช้ปริญญาตรีจะใช้เวลา 3 - 4 ปี อย่างไรก็ตาม มีความใกล้เคียงกันว่าใช้เวลา 5 ปีสำหรับปริญญาโท แต่ไม่มีระยะเวลาที่กำหนดเป็นมาตรฐานว่า 8 ปีสำหรับปริญญาเอก นอกจากนี้ขณะที่ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศส่วนใหญ่ในโลก (ยกเว้นประเทศในภาคพื้นยุโรป) ใช้ระบบปริญญาตรีและหลังปริญญาตรี (two tier : undergraduate - post graduate) ระยะเวลาของการศึกษาและโครงสร้างปริญญา ก็แตกต่างกันไปในประเทศต่าง ๆ และระยะเวลามีแนวโน้มที่จะแสดงในรูปของหน่วยกิตมากกว่าในรูปของระยะเวลาที่คิดเป็นปี

มีแนวโน้มที่สำคัญหลายอย่างที่มีผลต่อโครงสร้างของระบบปริญญาของยุโรป มีการผลักดันของรัฐบาลที่เพิ่มมากขึ้นที่จะให้ระยะเวลาของการศึกษาที่สั้นลง โดยในตอนแรกมุ่งหวังจะลดระยะเวลาที่ทำการศึกษาดิจริงให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างเป็นทางการ (ซึ่งโดยปกติจะใช้ระยะเวลามากกว่า 2 ปีถึง 4 ปีในหลายประเทศ) และเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีการนำมาใช้กับปริญญาตรีในประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นที่ใช้หลักสูตรระยะยาวโดยที่ไม่สามารถมีการออกระหว่างทางได้ การปฏิรูปเมื่อเร็ว ๆ นี้ของประเทศเยอรมนีและประเทศออสเตรเลีย ได้มีการนำเอาหลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทแบบใหม่มาใช้ด้วยความสมัครใจ ควบคู่กันไปกับระบบประกาศนียบัตรที่ใช้อยู่เดิม (traditional diplomas) ในขณะที่หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศอิตาลีและประเทศฝรั่งเศสได้รับการปรับปรุงใหม่ในระบบปริญญาตรีและ

หลังปริญญาตรี ระบบที่มีปริญญาตรีและหลังปริญญาตรีนี้ได้ใช้อุอยู่ในหลายประเทศของยุโรป และดูเหมือนว่าปัจจุบันมีเพียงไม่กี่ประเทศในสหภาพยุโรป / เขตเศรษฐกิจยุโรปที่ไม่ใช้ระบบปริญญาตรีและหลังปริญญาตรีนี้ หรือไม่ได้กำลังทดลองใช้หลักสูตร two-tier ปริญญาตรีและหลังปริญญาตรีอย่างน้อยในบางส่วนของระบบอุดมศึกษาของประเทศ

ในประเทศที่มีสองระบบ (binary system) เส้นที่แบ่งแยกระหว่างมหาวิทยาลัยและที่มิใช่มหาวิทยาลัย (non-university) และโครงสร้างของปริญญาจะไม่ค่อยชัดเจนนัก ประเทศส่วนใหญ่ยอมรับประเภทต่าง ๆ ของระบบอุดมศึกษาเพื่อการเทียบโอนและอย่างน้อยเพื่อการสะสมหน่วยกิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตามระบบหน่วยกิตยุโรป มีแนวโน้มที่แสดงถึงความเป็นอิสระที่เพิ่มขึ้น (more autonomy) ของมหาวิทยาลัยควบคู่ไปกับความริเริ่มใหม่ ๆ สำหรับการควบคุมคุณภาพ (quality control) และการประเมิน (evaluation) ในหลายประเทศของยุโรป

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ระบบอุดมศึกษาของยุโรปได้รับการท้าทายเพิ่มมากขึ้นจากต่างประเทศ ได้มีการดำเนินการสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยชาวต่างประเทศ (transnational education) โดยผ่านทางวิทยาเขตสาขา สถาบันตัวแทน (franchising) หรือโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในหลายประเทศของทวีปยุโรป ระบบอุดมศึกษาระบบใหม่ทั้งหมดได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันไปกับระบบที่ควบคุมโดยรัฐ หรือประเทศหรือรูปแบบที่เคย

ปฏิบัติกันมาแต่ก่อน อย่างไรก็ตามจนถึงปัจจุบันนี้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของยุโรปยังคงไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้

ได้มีข้อเสนอแนะในทางการปฏิบัติร่วมกัน 4 ประการ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดโครงสร้างคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ใกล้เคียงกันอันพึงปรารถนาและมีความโปร่งใส ได้แก่

1. มีการนำเอาระบบหน่วยกิตยุโรป (ECTS - European Credit System) มาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งไปกันได้ด้วยดีกับระบบสะสมหน่วยกิต

การนำเอาระบบหน่วยกิตยุโรปมาใช้จะทำให้ระบบการอุดมศึกษาของประเทศ / สถาบันมีความคล่องตัวเพิ่มมากขึ้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติ) ช่วยให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีความใกล้เคียงซึ่งกันและกันและใกล้เคียงกับระบบโลก ตลอดจนช่วยในการเคลื่อนย้ายทั้งภายในและภายนอกสหภาพยุโรป / พื้นที่เศรษฐกิจยุโรป

2. มีการนำเอากรอบการอ้างอิงเกี่ยวกับคุณวุฒิ ที่มีความคล่องตัวและร่วมกันมาใช้

รูปแบบที่ไม่คล่องตัว (เช่น ระบบ 3-5-8) ไม่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา หรือเป็นไปได้ในยุโรปอีกต่อไป จากการวิเคราะห์ถึงระบบปัจจุบันและการปฏิรูปที่กำลังดำเนินการอยู่นี้ กรอบอย่างกว้าง ๆ ต่อไปนี้จะสามารถเป็นแหล่งอ้างอิงร่วมกัน และขณะเดียวกันทำให้มีความคล่องตัวและมีความแตกต่างกันได้ใน

ระหว่างประเทศและระหว่างสาขาวิชา (ระยะเวลาของการศึกษา จะไม่กำหนดเป็นปีแต่จะกำหนดโดยจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องศึกษา (หนึ่งปีการศึกษาจะเทียบเท่ากับ 60 หน่วยกิตยุโรป) :

- ระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา : 1-2 ปี ในระบบหน่วยกิตยุโรป
- ระดับปริญญาตรี หรือปริญญาตรีเกียรตินิยม : ไม่ต่ำกว่า 3 ปีและไม่เกิน 4 ปีในระบบหน่วยกิตยุโรป
- ระดับปริญญาโท : ประมาณ 5 ปี ในระบบหน่วยกิตยุโรป ซึ่งอย่างน้อยใช้เวลา 12 เดือนในหน่วยกิตระดับปริญญาโท
- ระดับปริญญาเอก : แตกต่างกัน (ทั้งหมดประมาณ 7 หรือ 8 ปี)

เงื่อนไขที่สำคัญสำหรับปริญญาตรีหรือปริญญาตรีเกียรตินิยม จะมีการระบุไว้ องค์ประกอบที่สำคัญคือมีการนำเอาหลักสูตรใหม่มาใช้ (แทนการปรับหลักสูตรเดิม) ระดับที่ประกันได้ (บนพื้นฐานของความรู้ความสามารถมากกว่าเรื่องระยะเวลาที่ใช้ศึกษา) โอกาสที่แท้จริงของตลาดแรงงาน การแบ่งแยกอย่างชัดเจนจากการศึกษาหลังปริญญาตรี และการเทียบวิทยฐานะอย่างเป็นทางการ **โปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาโทที่สั้นขึ้น** (12 เดือน) จะก่อให้เกิดโอกาสของการเคลื่อนย้ายภายในทวีปยุโรปและความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติได้

3. ด้านการประกันคุณภาพ การประเมินผล และการรับรองวิทยฐานะที่เพิ่มคุณค่าของยุโรป

ญ

- มีระบบประกันคุณภาพที่ยอมรับได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานบนพื้นฐานของการเรียนรู้ (outputs) มากกว่าระยะเวลาที่ใช้ศึกษาและเนื้อหาหลักสูตร (inputs)

- มีการประเมินผลที่เป็นอิสระที่นำไปสู่ตราประกันคุณภาพของยุโรป (European quality labels) ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยใช้องค์กรที่เป็นอิสระจากอำนาจของรัฐ หรือของยุโรป และทำงานอยู่ตามสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งจะสามารถสร้างเครือข่ายของสาขาวิชาของยุโรปที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและในอนาคตได้

- แนวทางความร่วมมือกันในการปรับปรุงเพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานด้านคุณภาพของการศึกษาข้ามชาติที่จัดโดยชาวต่างประเทศ (transnational education) ซึ่งก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับการยอมรับของผู้จัดการศึกษาเอกชนชาวต่างประเทศ

4. การให้ชาวยุโรปได้ใช้โอกาสของการเรียนรู้แบบใหม่

ระบบหน่วยกิตที่เป็นที่ยอมรับ โครงสร้างปริญญาที่เข้าใจได้ การประกันคุณภาพที่เพิ่มขึ้น และตลาดแรงงานของยุโรปกว้างขึ้น เป็นการปรับปรุงทางด้านโครงสร้างซึ่งจะก่อให้เกิดโอกาสการเรียนรู้แบบใหม่แก่ทุกคน จะเป็นผลดียิ่งขึ้นถ้าจะรวมถึงมาตรการต่าง ๆ เช่น ปริญญาโทระยะสั้น ซึ่งก่อให้เกิดแบบแผนใหม่ของการเคลื่อนย้าย ระบบเครือข่าย NARIC / ENIC ที่เข้มแข็ง การแนะนำเกี่ยวกับด้านยุโรป และการกำจัดอุปสรรคที่เหลือเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของนักศึกษาและอาจารย์

การอุดมศึกษาของยุโรปควรมุ่งไปสู่หลักการที่สำคัญคือ

คุณภาพ การเคลื่อนย้าย (mobility) ความหลากหลาย และ การเปิดกว้าง (openness)

ตามข้อเสนอแนะการปฏิบัติข้างต้น จะทำให้การ อุดมศึกษาของยุโรปเป็นที่เข้าใจและดึงดูดนักศึกษา นักวิชาการ ตลอดจนนายจ้างจากทวีปอื่น ๆ จะช่วยให้ยุโรปมีความสามารถ ในการแข่งขัน และช่วยให้ยุโรปมีบทบาทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีอิทธิพลต่อโลกได้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำชี้แจงของผู้แปล	ง
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	จ
ภาค 1 : แนวทางที่เป็นไปได้สู่นาคต	1
- ระบบหน่วยกิตยุโรปที่นำไปใช้เป็นระบบ หน่วยกิตสะสม	3
- กรอบของการอ้างอิงสำหรับคุณวุฒิ การศึกษาที่ร่วมกันและมีความยืดหยุ่น	5
- ด้านการประกันคุณภาพของยุโรปและ การประเมินผลสาขาวิชาต่างๆ	8
- การให้ชาวยุโรปได้ใช้โอกาสของการเรียนรู้ แบบใหม่	13
ภาค 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการเรียนรู้ทางการ อุดมศึกษาในประเทศสหภาพยุโรป/ ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป	21
- กรอบระดับชาติสำหรับสถาบันอุดมศึกษา และคุณวุฒิการศึกษา	24
- การเข้าศึกษาและคุณสมบัติการรับเข้า	33

	หน้า
- กระบวนการของการประกันคุณภาพและ การรับรองวิทยฐานะ/การรับรองคุณวุฒิ	35
- ระบบการรับรองและการโอนหน่วยกิต ระดับนานาชาติ	39
- การจัดปีการศึกษา	42
- ระบบค่าเล่าเรียน	43
- ระบบสนับสนุนนักศึกษา	44
- นักศึกษานานาชาติและระบบการแนะแนว อาชีพ	46
ภาคผนวก	49

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ระบบอุดมศึกษาและโครงสร้างปริญญา	51
ตารางที่ 2	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา	54
ตารางที่ 3	ระบบการเทียบโอนหน่วยกิต	60
ตารางที่ 4	ค่าเล่าเรียนและระบบการอุดหนุนนักศึกษา เพื่อศึกษาต่างประเทศ	65

.....
แนวโน้มนำและประเด็นสำคัญ
ในโครงการสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป

ภาค 1

แนวทางที่เป็นไปได้สู่อนาคต

แนวโน้มและประเด็นสำคัญ
ในโครงการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป

แนวทางที่เป็นไปได้สู่ออนาคต

แนวทางที่เป็นไปได้สู่ออนาคต จะมุ่งชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ และอันดับความสำคัญก่อนหลังในอันที่จะก่อให้เกิดทิศทางที่พึงปรารถนาเดียวกันและมีความโปร่งใสในโครงสร้างคุณวุฒิการศึกษาของยุโรป

มีทิศทาง 4 ทิศทางที่ควรต้องปฏิบัติร่วมกัน คือ

1. ระบบหน่วยกิตยุโรปที่นำไปใช้ได้
2. กรอบโครงสร้างคุณวุฒิการศึกษาที่ร่วมกันและมีความยืดหยุ่น
3. การประกันคุณภาพและการประเมินผล
4. โอกาสของการเรียนรู้แบบใหม่ในยุโรป

1. ระบบหน่วยกิตยุโรป ที่นำไปใช้เป็นระบบหน่วยกิตสะสมของยุโรป

ระบบหน่วยกิตยุโรปในปัจจุบันเป็นระบบการโอนหน่วยกิตเป็นสำคัญ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นในสหภาพยุโรปที่มีความร่วมมือกันและการเคลื่อนย้ายของการอุดมศึกษา วัตถุประสงค์ของการใช้เพื่อการสะสมหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อช่วยในเรื่องโอกาสการเคลื่อนย้ายในยุโรปเพื่อให้ความคล่องตัวและยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยในการโอนย้ายและช่วยให้นักศึกษาและนายจ้างจากที่อื่นได้เข้าใจการอุดมศึกษาของยุโรปเพิ่มมากขึ้น

ต่อ ๆ ไปการใช้ระบบหน่วยกิตของยุโรปเป็นระบบหน่วยกิต

สะสม และการโอนย้ายของยุโรปจะนำไปสู่การเกิดขึ้นของระบบที่ :

- จะใช้ได้กับทุกระบบของการอุดมศึกษา ถึงแม้ว่าการพัฒนาในเรื่องนี้ จะทำเป็นขั้น ๆ โดยเริ่มจากมหาวิทยาลัยและสถาบันที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยก่อน

- จะครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ของการสอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนเต็มเวลา บางเวลา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรายวิชา การศึกษาด້วยตนเอง การฝึกงานหรือการเรียนรู้ที่ผ่านมารายวิชา

- จะช่วยในการโอนย้ายตลอดทั่วยุโรป ด้วยการยอมรับว่าเท่าเทียมกับการศึกษาจากต่างประเทศ

- จะช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างประเภทของหน่วยกิตต่าง ๆ (วิชาทั่วไป วิชาเฉพาะและความเชี่ยวชาญเฉพาะ)

- จะช่วยให้มีความหลากหลายในโครงสร้างการศึกษาและหลักสูตรที่มีการเลือกเพิ่มมากขึ้น

- จะช่วยสนองความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาและการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างของการจ้างงาน

- จะเข้ากันได้กับโครงสร้างของอุดมศึกษาของยุโรป

- จะให้ความสำคัญของการเป็นอิสระของสถาบัน

ถึงแม้ว่าหน่วยกิตจะคิดบนฐานของเวลาการศึกษาภาคทฤษฎีก็ตาม ระบบหน่วยกิตนี้จะช่วยในการลดระยะเวลาของการศึกษาจริงและลดอัตราการตกด้วย

ระบบการให้เกรดซึ่งใช้ในยุโรป ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลาย

หลายและเป็นอุปสรรคในการใช้ระบบหน่วยกิตยุโรป แต่ระบบการให้เกรดควรยังคงมีอยู่ และควรหลีกเลี่ยงระบบผ่าน/ตก (pass/fail) ซึ่งเป็นระบบที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการทำได้

เนื่องจากประสบการณ์ของอาจารย์และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในเรื่องระบบหน่วยกิตโดยทั่วไปและโดยเฉพาะระบบหน่วยกิตยุโรป ยังมีไม่มากนัก จึงควรจัดให้มีข้อมูล และการสัมมนาฝึกอบรมช่วงระยะสั้น ๆ ในเรื่องนี้เพื่อขจัดความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาของระบบ

2. กรอบของการอ้างอิงสำหรับคุณวุฒิการศึกษาที่ร่วมกัน และมีความยืดหยุ่น

รูปแบบที่ไม่คล่องตัว (เช่นรูปแบบ 3-5-8) จะไม่เป็นที่พึงปรารถนาในสภาพแวดล้อมของยุโรปอีกต่อไป ระยะเวลาของการศึกษาไม่ควรที่จะระบุด้วยจำนวนปีแต่ควรระบุเป็นจำนวนหน่วยกิตที่ต้องการในการสำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ดังนั้นระดับการศึกษาที่สำคัญควรทำความเข้าใจดังนี้ (ภาระงานของหนึ่งปีการศึกษาจะเท่ากับ 60 หน่วยกิตยุโรป)

- ระดับต่ำกว่าปริญญา : 2 ปี ของหน่วยกิตยุโรป
- ระดับปริญญาตรี : ไม่ต่ำกว่า 3 ปีและไม่มากกว่า 4 ปี ของหน่วยกิตยุโรป
- ระดับปริญญาโท : ทั้งหมดประมาณ 5 ปี ซึ่งรวมถึง 12 เดือน ของหน่วยกิตยุโรปปริญญาโท
- ระดับปริญญาเอก : ประมาณ 8 ปี ของการศึกษา

อุดมศึกษาแล้วแต่สาขาวิชา

กรอบอ้างอิงข้างต้นทำให้มีความยืดหยุ่นและสนองความต้องการของสาขาวิชาเฉพาะหรือประเทศต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับปฏิญญาซอร์บอน และเป็นเป้าหมายร่วมกัน อันจะเป็นผลดี กล่าวคือ

- จะรวมถึงระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งเปิดโอกาสในการโอนย้ายหน่วยกิตเพื่อการศึกษาต่อในระบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (global lifelong learning system)

- เปิดโอกาสให้จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีระยะเวลา 3 หรือ 4 ปี

- ในบางสาขาวิชาหรือในสถาบันอุดมศึกษาบางสถาบัน มีหลักสูตรระยะยาวโดยตรงไปสู่ปริญญาโทได้

- ระยะเวลาการศึกษาโดยเฉลี่ยระดับปริญญาตรีอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ แล้วแต่ปัจจัยต่าง ๆ เช่น แบบแผนที่เคยปฏิบัติกันมา ระบบการยกเว้นค่าเล่าเรียนและการรับเข้า ซึ่งจะโน้มเอียงใช้เวลาการศึกษา 4 ปี ในอีกทางหนึ่งอาจจะเป็นไปในทางที่ใช้เวลาการศึกษา 3 ปี เป็นผลมาจากแนวโน้มของยุโรปที่จะจัดให้มีการยอมรับโปรแกรมการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 3 ปี ความกดดันที่เพิ่มขึ้นของการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล การแข่งขันในเรื่องการรับนักศึกษาทั้งจากภายในและต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น

แง่มุมที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือกรอบคุณวุฒิการศึกษา

จะสอดคล้องกับข้อเสนอในรายงานของเดียร์ริง (Dearing Report) สำหรับประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งจะแสดงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษา :

- ระดับต่ำกว่าปริญญา : ประกาศนียบัตร
- : อนุปริญญา
- ระดับปริญญาตรี : ปริญญาตรี
- : ปริญญาตรี เกียรตินิยม
- ระดับหลังปริญญาตรี : ปริญญาโท
- : ปริญญาเอก

การแบ่งปริญญาตรีออกเป็นปริญญาตรีและปริญญาตรีเกียรตินิยม จะเชื่อมโยงไปสู่ 3 หรือ 4 ปีการศึกษาในระดับปริญญาตรี รายงานของเดียร์ริง ได้มองว่า นักศึกษาที่เรียนในโปรแกรมการศึกษาที่กว้างและมีหน่วยกิต 180 หน่วยกิตยุโรป จะได้รับปริญญาตรี สำหรับปริญญาตรีเกียรตินิยมจะต้องการหน่วยกิตเฉพาะอย่างน้อยจำนวนหนึ่ง (ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามสัดส่วนของวิชาทั่วไปและวิชาเฉพาะ) ซึ่งจะช้าหรือเร็วแล้วแต่จำนวนวิชาเฉพาะที่ได้ศึกษามาก่อนแล้ว ในสกอตแลนด์ ปริญญาตรีเกียรตินิยมและปริญญาโทจะต้องศึกษาจำนวน 240 หน่วยกิตยุโรป (โดยปกติใช้เวลา 4 ปี)

ด้วยโครงสร้างของปริญญา/คุณวุฒิการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สถาบันอุดมศึกษาหรือประเทศต่าง ๆ สามารถจะกำหนดเรื่องปริญญาของตนเองได้ในระดับที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงทั้งใน

ส่วนของรัฐบาล และความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาด้วย และในขณะเดียวกันมีการอ้างอิงร่วมกัน (common references)

3. ด้านการประกันคุณภาพของยุโรปและการประเมินผล สาขาวิชาต่าง ๆ

การนำเอาหลักสูตรใหม่และกรอบการอ้างอิงสำหรับคุณวุฒิ การศึกษามาใช้จะเพิ่มความต้องการในเรื่องของการประเมินคุณภาพ ที่ไร้พรมแดนและสำหรับการประเมินหลักสูตรและการเรียนรู้ใน เชิงเปรียบเทียบของยุโรป

ด้านประกันคุณภาพของยุโรป

เมื่อ 2-3 ปีมานี้ ประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มมีองค์กรประกัน คุณภาพเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระ ไม่ว่าจะครอบคลุมการอุดมศึกษาทั้งหมดหรือครอบคลุมเป็นบาง ส่วนก็ตาม ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับปริญญญาว่าควรจะหมายถึง อะไร และอะไรเป็นเครื่องประกันที่จะให้แก่ผู้เรียนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศสหราชอาณาจักร และได้ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ แสดงถึงการเปลี่ยนจุดเน้นจาก เรื่องของปัจจัยนำเข้า (inputs) (ได้แก่ โปรแกรมการศึกษา และการสอน) ไปสู่ผลการเรียนรู้ (outputs) (ได้แก่ ความรู้ ความสามารถและการเรียนรู้) ในขณะที่มีความจำเป็นที่จะมีการ กระตุ้นเกี่ยวกับความหลากหลายของโอกาสการเรียนรู้ ในเรื่อง ของเป้าหมาย คุณลักษณะที่สำคัญ เนื้อหาและวิธีการศึกษา ยัง คงมีความต้องการในเรื่องมาตรฐานของการประกันคุณภาพและ

กระบวนการไปในทิศทางเดียวกัน และข้อมูลแลกเปลี่ยนกันเกี่ยวกับแง่มุมของคุณภาพของยุโรป การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากประเทศยุโรปอื่น ๆ ให้เป็นคณะกรรมการขององค์กรประกันคุณภาพระดับชาติ เช่นเดียวกับเป็น peer review teams ที่จะไปเยี่ยมมหาวิทยาลัย อันจะเป็นการถ่ายทอดการนำไปปฏิบัติและให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทต่างๆ ของคุณภาพ ควรที่จะมีการสนับสนุนองค์กรประกันคุณภาพที่เป็นอิสระ เพื่อช่วยการทำงานในเครือข่ายของยุโรป

การประเมินบนพื้นฐานของสาขาวิชาที่ระดับยุโรป

มีความต้องการที่จะพัฒนาการประเมินผลรูปแบบอื่น ซึ่งไม่ใช่บนพื้นฐานของระบบแห่งชาติหรือระบบสถาบัน แต่เป็นการประเมินสาขาวิชาหรือวิชาชีพ ส่วนที่ขาดไปของยุโรปคือสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ไม่มีองค์กรอิสระของยุโรป ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้ประเมินหลักสูตรได้โดยที่จะไม่มีความลำเอียง

มีความต้องการในยุโรปที่จะเติมช่องว่างนี้และก่อตั้งองค์กรจำนวนหนึ่งขึ้นเพื่อที่

- จะมีผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้อง/เครือข่ายทางการอุดมศึกษาและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอาชีพที่เกี่ยวข้อง
- จะเป็นอิสระจากอำนาจของรัฐหรือของยุโรป
- จะกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสาขาวิชา การวัด

คุณภาพ หรือการปรับปรุงคุณภาพเป็นการง่ายในระดับของวิชา มากกว่าในระดับของทั้งสถาบัน มาตรฐานควรที่จะอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ (outcomes) มากกว่าปัจจัยนำเข้า (inputs)

- จะมีการให้ตราคุณภาพบนพื้นฐานของมาตรฐานยุโรป โดยที่จะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกลุ่มพันธมิตร ซึ่งจะสอดคล้องกับประเภทของการรับรองวิทยฐานะที่เป็นอิสระไม่ผูกพันกับอำนาจใด ๆ

- จะมีการพิมพ์รายชื่อวิชาหรือปริญญา ซึ่งได้ตามมาตรฐาน

- จะบอกได้ถึงเหตุผลของการที่บอกปฏิเสธแก่ผู้สมัครที่ไม่ได้รับการประกันคุณภาพ

- จะไม่ก่อให้เกิดการเรียงอันดับในเรื่องของคุณภาพ

องค์กรใหม่ประเภทนี้จะสามารถทำงานบนพื้นฐานเครือข่ายสาขาวิชาที่กว้างขวางของยุโรปในปัจจุบันและในอนาคตได้ เครือข่ายยุโรปนี้มีบทบาทที่สำคัญและควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและรัฐบาลต่าง ๆ ในความพยายามดังนี้

- เปรียบเทียบหลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันและแนวทางการเรียนต่างๆ การเปรียบเทียบและการสำรวจหลักสูตรต่าง ๆ สามารถทำได้ในระดับสาขาวิชา การสำรวจเปรียบเทียบหลักสูตรต่าง ๆ จะแสดงให้เห็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ในประเทศหนึ่งนั้น อาจเกิดขึ้นได้ในประเทศอื่น

- รวบรวม จัดพิมพ์ และเผยแพร่ข้อมูลของโอกาสการศึกษาในยุโรปของแต่ละสาขาวิชาเฉพาะ

- ช่วยกำหนดมาตรฐานยุโรปสำหรับความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานร่วม (core knowledge and competencies) ซึ่งผู้เรียนควรมีในการเข้าสู่ตลาดแรงงานและประสบความสำเร็จ (จากการถกเถียงเกี่ยวกับการสำเร็จการศึกษา พบว่าเป็นการง่ายและเกิดผลเมื่อดำเนินการในระดับสาขาวิชา มากกว่าระดับสถาบัน)

ตัวอย่างของการประเมินสาขาวิชาที่สามารถพัฒนาในระดับยุโรปได้คือ EQUIS ในสาขาการบริหารและการจัดการ EQUIS ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของความสมัครใจและเป็นอิสระโดยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาที่ทำงานร่วมกับอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- เพื่อจัดหาเครื่องมือสำหรับการเปรียบเทียบและตัดสินคุณภาพ (benchmarking)

- เพื่อส่งเสริมวิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพ โดย คำนึงถึงความหลากหลายที่มีอยู่

- เพื่อเร่งการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตลอดทั่วยุโรป

- เพื่อจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับตลาด (market information)

- เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการรับรองวิทยฐานะ (accreditation) โดยการให้ตรารับรองมาตรฐานคุณภาพยุโรป (European quality label) ได้มีคณะต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนทางด้านการจัดการ (management schools) ที่ได้ผ่านกระบวนการและได้รับการรับรองจาก EQUIS สำหรับผู้สมัครรายอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้จะได้รับการบอกเล่าถึงการปรับปรุงต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถได้

รับการรับรอง

EQUIS เป็นตัวอย่างของการประเมินและรับรองวิทยฐานะในยุโรปที่กำลังพัฒนาและเป็นอันดับสองรองจากระบบของประเทศที่ทำหน้าที่เทียบวุฒิ รับรองและประเมินสถาบันเป็นหลัก เป็นการประเมินบนพื้นฐานของสาขาวิชาซึ่งข้ามพรมแดนได้อย่างเป็นอิสระ นับว่าเป็นส่วนที่จำเป็นของการอุดมศึกษาในยุโรป

การเคลื่อนไหวทิศทางนี้ในระดับยุโรป จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรรับรองวิทยฐานะระดับสาขาวิชาที่เป็นองค์กรอิสระในประเทศต่าง ๆ ของยุโรป ได้มีความพยายามที่น่าสนับสนุนในแนวทางนี้ เช่นตัวอย่างของประเทศอิตาลี (ซึ่งมีองค์กรที่เชี่ยวชาญเฉพาะมีการวางแผนไว้ใน 5 สาขาวิชา) และที่ประเทศเยอรมนี (ซึ่งสภารับรองวิทยฐานะ ที่ตั้งขึ้นใหม่สำหรับปริญญาตรีและปริญญาโทจะให้ความเห็นชอบองค์กรระดับภูมิภาคที่เป็นอิสระเช่นเดียวกับองค์กรที่เชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น วิศวกรรมศาสตร์)

มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษาข้ามชาติ (trans-national education)

การพัฒนาเรื่องของการจัดการศึกษาข้ามชาติยังไม่ได้ปรากฏในวาระการประชุมทางการอุดมศึกษาของประเทศในยุโรปส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม เป็นการท้าทายที่เพิ่มขึ้นและยากในการจัดการใน 2 ประเด็น คือ

ก. มหาวิทยาลัยและรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวที่น้อยมากในการแข่งขันในตลาดโลกใหม่นี้

และส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้เลย ได้มีความตระหนักเกี่ยวกับการพัฒนาเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น และการดึงดูดใจที่ลดลงของยุโรปในการเป็นสถานที่ศึกษาของนักศึกษาและนักวิชาการซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นสำคัญจากปฏิญญาซอร์บอนและการปฏิรูปในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศเยอรมนี การพัฒนาหลักสูตรใหม่ การทำความเข้าใจกับระบบหน่วยกิตและกรอบคุณวุฒิการศึกษาอาจจะช่วยแก้ไขสถานการณ์

ข. การศึกษาข้ามชาติได้ก่อให้เกิดประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การรับรองวิทยฐานะ การควบคุมคุณภาพและประเด็นของการรับรองคุณวุฒิ ทั้งจากการศึกษาที่เริ่มจากภายในยุโรป และจากผู้จัดการศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในยุโรป มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับประเทศในทวีปยุโรปที่จะตั้งเกณฑ์ในการรับรองจากผู้จัดการศึกษาข้ามชาติทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อว่าจะสามารถควบคุมคุณภาพและชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการศึกษาที่ถูกต้องตามกฎหมายและที่เป็นโรงงานผลิตประกาศนียบัตร (diploma mills) การปฏิบัติในเรื่องนี้จะไม่เป็นผลสำเร็จถ้าไม่มีการร่วมมือกันในระหว่างประเทศของยุโรป

4. การให้ชาวยุโรปได้ใช้โอกาสของการเรียนรู้แบบใหม่ในยุโรป

ระบบหน่วยกิต กรอบคุณวุฒิการศึกษาที่เข้าใจได้ การเพิ่มขึ้นของการประกันคุณภาพโดยการเน้นด้านของยุโรปที่เข้มแข็งขึ้น และการเพิ่มขึ้นของตลาดแรงงานยุโรป จะช่วยเพิ่มโอกาสของ

การเรียนรู้ที่มีความใหม่และมีความยืดหยุ่นที่เพิ่มขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเต็มเวลา บางเวลา หรือการศึกษาตลอดชีวิต ไม่ว่าจะศึกษาในประเทศหรือที่อื่น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การฝึกงาน หรือการจ้างงานแก่บัณฑิต การเคลื่อนย้ายจะทำได้ง่ายและเป็นผลดีที่เพิ่มขึ้น

โปรแกรมการเคลื่อนย้ายของนักศึกษา (student mobility programmes) จะต้องมีการพัฒนาต่อไป เพื่อที่จะกระตุ้นและชี้แนะนักศึกษาถึงโอกาสของการเรียนรู้แบบใหม่ เงินทุนการศึกษาของชาติ (เช่นเดียวกับเงินยืมเพื่อการศึกษา) และการเข้าถึงเงินทุน (mobility grants) ที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น จะเป็นมาตรการที่ใช้ได้ผล ระบบหน่วยกิตที่มีความยืดหยุ่นจะก่อให้เกิดคุณลักษณะที่สำคัญของการศึกษาต่อต่างประเทศที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาที่ไม่อยู่ในโครงการแลกเปลี่ยนตั้งแต่แรก ซึ่งจะสามารถเก็บหน่วยกิตไว้เมื่อไปศึกษาต่อที่ประเทศอื่นในตอนหลังได้

แบบใหม่ของการเคลื่อนย้ายสำหรับอาจารย์และผู้ทำงาน ด้านบริหารที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาขึ้นได้ ถ้าได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เน้นแนวทางของยุโรปและสำหรับความร่วมมือกันในเครือข่ายบนพื้นฐานของสาขาวิชา (subject-based networks)

บทบาทสำหรับปริญญาโทระยะสั้น

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว การพัฒนาโปรแกรมปริญญาโทระยะสั้น (หน่วยกิต 12 เดือนหรือประมาณ 90 หน่วยกิตยุโรป) อาจทำได้โดยการสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยทีมของคณาจารย์ประเทศต่าง ๆ นักศึกษาซึ่งได้รับปริญญาจากสถาบันในประเทศหนึ่ง ควรได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาระดับปริญญาโทที่สถาบันแห่งอื่นในอีกประเทศหนึ่ง การเคลื่อนย้ายตามลำดับหรือในแนวตั้งแทนการเคลื่อนย้ายตามแนวนอนอย่างเช่นโปรแกรมที่จัดอยู่ในปัจจุบันสามารถช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ กล่าวคือ

- การผนวกปริญญาตรีแบบใหม่/ปริญญาโทเข้าด้วยกัน
- ก่อให้เกิดพื้นฐานที่ดีสำหรับการสะสมหน่วยกิตและการโอนย้าย
- เป็นการกระจายคุณลักษณะของนักศึกษา (profile of students) ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน
- ก่อให้เกิดผู้สำเร็จการศึกษาประเภทใหม่ที่เหมาะสมกับตลาดแรงงานของยุโรป พร้อมด้วยปริญญาสองปริญญาจากสองประเทศและมีประสบการณ์โดยตรงในประเทศอื่นด้วยนอกเหนือจากประสบการณ์ในประเทศของตน
- เป็นการปรับปรุงด้านคุณภาพด้วยการเปรียบเทียบและความเป็นนานาชาติ
- ทำให้การศึกษาในยุโรปเป็นที่ดึงดูดใจแก่นักศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันจะศึกษาเป็นส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยใน

ประเทศสหรัฐอเมริกา (ถึงแม้จะศึกษาที่ประเทศอังกฤษหรือประเทศออสเตรเลียด้วย) ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติในทางด้านบัณฑิตศึกษา (หลังปริญญาตรี) เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเนื่องจากมีความต้องการสูง (สัดส่วนของนักศึกษาต่างประเทศในมหาวิทยาลัยประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับบัณฑิตศึกษาสูงเป็น 3 เท่าของระดับปริญญาตรี) และผู้นำในอนาคต (ซึ่งมีความสำคัญที่จะดึงดูดให้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในยุโรปจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น) จะพบมากที่สุดในระดับนี้

บทบาทที่เพิ่มขึ้นสำหรับเครือข่าย NARIC / ENIC

บทบาทของเครือข่าย NARIC / ENIC ของการเป็นศูนย์กลางในการรับรองปริญญาและการศึกษาจากต่างประเทศ ควรจะเพิ่มความสำคัญมากกว่าในอดีต มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล สนับสนุนให้มีการเปรียบเทียบวิธีการ และกระบวนการ ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูล การนำเอา Diploma Supplement มาใช้ ซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับเนื้อหาคุณลักษณะและระดับของวุฒิการศึกษา และการนำเอาการประชุมที่ Lisbon เกี่ยวกับการรับรองคุณวุฒิการศึกษาของต่างประเทศ มาปฏิบัติ นับว่าเป็นเครื่องมืออื่น ๆ ที่จะกระตุ้นการเคลื่อนย้าย

การให้คำแนะนำทางด้านของยุโรป

การสำรวจนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ของ OECD และจากรายงานของประเทศต่าง ๆ ได้แสดงถึงบทบาทที่จำเป็นในเรื่องของข้อมูลและการให้คำปรึกษา

แนะนำ และจากการที่นักศึกษาประสบปัญหาในการต้องศึกษาวิชาที่ไม่ได้เลือก หรือพบกับข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดหรือทำไม่ได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าข้อมูลและการสนับสนุนจากครอบครัวที่ไม่เพียงพอเป็นปัญหาที่สำคัญต่อนักศึกษา (ทั้งผู้เรียนเต็มเวลาและการเรียนตลอดชีวิต) ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อย

จากการสำรวจของ ESIB และสหภาพนักศึกษาที่เป็นสมาชิก พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่คิดว่าการศึกษาที่เขาได้รับในประเทศของเขาจะเป็นการเตรียมเพื่อการทำงานในตลาดแรงงานยุโรป สิ่งนี้ทำทลายต่อทั้งนักการศึกษาและสำหรับผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

การอุดมศึกษาของยุโรปต้องการความพยายามที่เพิ่มขึ้นในระดับของสถาบัน ระดับชาติ และระดับทวีปยุโรป เพื่อให้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นแก่นักศึกษาและเพื่อให้ความคาดหวังของสถาบันอุดมศึกษาและของนักศึกษาได้บรรจบพบกัน และเช่นเดียวกันกับเรื่องของโอกาสการมีงานทำหรือโอกาสในการฝึกงานในประเทศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

การพัฒนาในด้านของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการมีงานทำจะเกี่ยวข้องกับ

- ความพยายามที่จะให้เกิดและการเผยแพร่ข้อมูลให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาในการหาความรู้เกี่ยวกับโอกาสการศึกษา การฝึกงาน และการมีงานทำใน

ยุโรปทั้งหมดในสาขาเชี่ยวชาญเฉพาะของเขา มีความต้องการ
เร่งด่วนและชัดเจนที่จะให้มีความพยายามเหล่านี้ในทุกสาขาวิชา
เฉพาะและพัฒนา ปรับปรุงฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่และสิ่งพิมพ์
ต่าง ๆ เช่น การแนะนำนักศึกษา ซึ่งจะมุ่งไปที่ระบบและสถาบัน
อุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทำให้นักศึกษา บัณฑิตและผู้ให้
คำปรึกษาแนะนำต่าง ๆ สามารถค้นคว้าได้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

- การวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการฝึกอบรมแก่ผู้ทำหน้าที่
ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ทางด้านแนะนำ
อาชีพเพื่อที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการ
ศึกษาของยุโรปแบบใหม่และการทำงาน (ซึ่งนอกเหนือจากการ
ส่งเสริมโปรแกรมของสหภาพยุโรป เช่น ERASMUS หรือ
LEONARDO)

การอุดมศึกษาของยุโรปควรมุ่งเน้นไปในทิศทางใด

การอุดมศึกษาของยุโรปสามารถที่จะสร้างขึ้นในอนาคตตาม
คุณลักษณะที่สำคัญ ซึ่งเปรียบเสมือนหลักการเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. คุณภาพ (quality)

การปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับระบบหน่วยกิต หรือโครงสร้าง
ปริญญาไม่สามารถที่จะทดแทนความพยายามที่จะปรับปรุงและ
การันตีคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอนได้

2. การเคลื่อนย้าย (mobility)

จักรกลที่สำคัญที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงและการ

ปรับปรุงอุดมศึกษาของยุโรปจะมาจากความตระหนักที่เพิ่มมากขึ้นของทางเลือกต่าง ๆ และการปฏิบัติที่ได้ผลดีที่สุดในประเทศอื่น ๆ

3. ความหลากหลาย (diversity)

มาตรการต่าง ๆ ที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐาน ภาษา และความหลากหลายของนักศึกษาในยุโรปสามารถที่จะทำความล้มเหลวไม่เพียงแต่ แก่ความก้าวหน้าที่ดำเนินการไปแล้ว แต่ยังทำความล้มเหลวให้แก่แนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงอุดมศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในอนาคตด้วย

4. การเปิดกว้าง (openness)

การอุดมศึกษาของยุโรปจะสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้สมบูรณ์ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันและความร่วมมือกันกับภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

ภาค 2

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการเรียนรู้
ทางการอุดมศึกษา ในประเทศสหภาพยุโรป/
ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาใน ประเทศสหภาพยุโรป/ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป

การศึกษานี้มุ่งเพื่อสรุปและแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่สำคัญบางประการของระบบอุดมศึกษาในประเทศสหภาพยุโรป/ประเทศพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป แสดงถึงโครงสร้างของสถาบันในปัจจุบันเช่นเดียวกันกับกรอบคุณวุฒิอุดมศึกษาระดับชาติ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงแง่มุมที่สำคัญในด้านการเคลื่อนย้าย (mobility) ความโปร่งใส (transparency) และการเปลี่ยนโอน (convertibility) เช่น ระบบหน่วยกิตและการรับรองคุณวุฒิ การประกันคุณภาพ ค่าเล่าเรียนและการดำเนินการด้านปฏิบัติอื่น ๆ เช่น ปีการศึกษา นักศึกษานานาชาติ การแนะแนวทางด้านอาชีพ การศึกษานี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงระบบที่หลากหลายเท่านั้น ในหลายกรณียังแสดงถึงจารีตประเพณีประจำชาติของประเทศและแนวโน้มร่วมกันที่สำคัญบางประการ นอกจากนี้ในด้านหนึ่งมีความพยายามที่จะผดุงรักษาความหลากหลายของวัฒนธรรมของระบบการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง และในอีกด้านหนึ่งมุ่งที่จะส่งเสริมความร่วมมือ การเคลื่อนย้ายระดับนานาชาติ การจ้างงานของนักศึกษาในทวีปยุโรปและระดับนานาชาติ ตลอดจนการแข่งขันระดับนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาของทวีปยุโรป

โดยสรุป ข้อมูลรายละเอียดของพัฒนาการที่หลากหลายนี้

เป็นเพียงภาพรวมให้เห็นอย่างคร่าว ๆ ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับการอุดมศึกษาของทวีปยุโรป นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่าการเปรียบเทียบระบบอุดมศึกษาและการชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มร่วมกันนับได้ว่าทำให้เป็นการง่ายต่อการอ้างอิงถึง ยังมีความต้องการข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมและการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตลอดจนการจัดพิมพ์เกี่ยวกับระบบการศึกษาต่าง ๆ

2. กรอบระดับชาติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาและคุณวุฒิการศึกษา

2.1 ความหลากหลายของสถาบัน

เมื่อพิจารณาโครงสร้างสถาบันของระบบอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั่วโลกจะเห็นว่า ระบบมีความหลากหลายอย่างยิ่ง แต่สามารถสรุปแนวโน้มได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ระบบเดี่ยว (unitary หรือ comprehensive system) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันในลักษณะที่คล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาทั้งปริญญาทางด้านวิชาการทั่วไปและโปรแกรมการศึกษาที่เน้นทางด้านอาชีพในระยะเวลาและระดับการศึกษาต่าง ๆ

2) ระบบคู่ (binary หรือ dual system) โดยแบ่งเป็นภาคมหาวิทยาลัยตามแบบฉบับเดิม (traditional university sector) ที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของมหาวิทยาลัย Humboldt และที่แตกต่างออกไปอย่างเด่นชัดคือภาคอุดมศึกษาที่ไม่ใช่

มหาวิทยาลัย (non-university higher education sector)

การพัฒนาไปสู่ระบบมหาวิทยาลัยหรือการพัฒนาไปสู่ภาคอุดมศึกษาที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย ได้นำไปสู่คำจำกัดความที่กว้างขวางของแนวคิดของมหาวิทยาลัยที่แตกต่างไปจากคำจำกัดความมหาวิทยาลัยของทวีปยุโรปตามแบบประเพณีดั้งเดิม โดยเป็นสถาบันที่มีความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนและความก้าวหน้าทางด้านวิชาการในการศึกษาของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องของบุคคลมากขึ้น

ในระบบเดียว โปรแกรมการศึกษาจะมีระดับการศึกษาและลักษณะที่หลากหลาย มีการเน้นทางด้านวิชาการและทฤษฎีมากกว่าในมหาวิทยาลัยตามแบบที่ปฏิบัติกันมาในระบบคู่ โปรแกรมการศึกษาหลายโปรแกรมเน้นทางด้านวิชาชีพซึ่งมีระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติ ระบบนี้มีอิทธิพลในประเทศแองโกล-อเมริกัน เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศอื่น ๆ บางประเทศที่นำเอาระบบอุดมศึกษาที่คล้ายคลึงกันมาใช้ เช่น ประเทศสวีเดน อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะของระบบเดียวยังสามารถพบได้ในประเทศอื่น ๆ ที่มีระบบการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศสเปน และประเทศอิตาลี

ระบบคู่ของบางประเทศมีความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างมหาวิทยาลัยที่มีโปรแกรมการศึกษาที่เน้นทางทฤษฎีและการวิจัย และสถาบันที่มีใช่มหาวิทยาลัย (non-university institutions) ซึ่งมีโปรแกรมเน้นทางด้านวิชาชีพระดับสูง อย่างไรก็ตามในหลาย

ประเทศมีความแตกต่างกันน้อยลง เนื่องจากด้านหนึ่งมีการพัฒนาทางด้านวิชาการที่เพิ่มมากขึ้นในภาคที่มีไฮม์มหาวิทยาลัย รวมทั้งในสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์และบัณฑิตศึกษา และในอีกด้านหนึ่งมหาวิทยาลัยมีความเกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

อุปสรรคที่สำคัญในการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นวิชาชีพที่ขนานกันไปกับมหาวิทยาลัยดูเหมือนจะคล้ายคลึงกันในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ คือ

- เปิดสอนประเภทของการศึกษาที่เน้นวิชาชีพและอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานของผู้ต้องการศึกษา

- สอนองความต้องการของผู้สมัครเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยที่ไม่ต้องเพิ่มรายจ่ายจำนวนมากจากรัฐบาลสำหรับการอุดมศึกษา

- สอนองความต้องการของกลุ่มนักศึกษาที่มีไฮม์กลุ่มดั้งเดิมในลักษณะของนวัตกรรมใหม่ ๆ

- เปิดสอนโปรแกรมที่เน้นการสอนเป็นส่วนใหญ่โดยมีการใช้การวิจัยประยุกต์ด้วย

- พัฒนามาตรฐานการศึกษาหลังมัธยมศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาในปัจจุบัน

ประเทศเยอรมนีเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศแรก ๆ ที่ได้นำเอาภาคอุดมศึกษา (higher education sector) มาใช้ที่ชัดเจน

โดยมีเป้าหมายและภารกิจของตนเองขนานไปกับมหาวิทยาลัย คือ the Fachhochschulen มาตั้งแต่ทศวรรษ 70 ประเทศออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ และเนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศในกลุ่มที่ดำเนินรอยตาม

ในอีกด้านหนึ่งประเทศสหราชอาณาจักรใช้ระบบคู่มาจนถึงปี ค.ศ. 1991 ซึ่งบางส่วนของระบบอุดมศึกษาได้เปลี่ยนไป และสถาบันโพลีเทคนิคได้รับการยกสถานะภาพเป็นมหาวิทยาลัย กระบวนการนี้มาจากพัฒนาการหลายอย่างในสังคมและภาคทั้งสอง (both sectors) แสดงถึงความแตกต่างระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันโพลีเทคนิคที่ไม่ค่อยชัดเจนและแยกจากกันได้ยากขึ้น

แนวโน้มในปัจจุบันดูเหมือนว่าประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ (เช่น ประเทศออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ เยอรมนี และ ไอร์แลนด์) ซึ่งมีระบบหรือกำลังพัฒนาระบบคู่ขนานตั้งใจจะคงระบบคู่ไว้ แต่มีความตั้งใจชัดเจนที่จะให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่เฉพาะของแต่ละภาค และก่อให้เกิดความยืดหยุ่น การเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และความร่วมมือกันระหว่างภาคเพิ่มมากขึ้น ในประเทศอื่น ๆ จำนวนหนึ่งมีแนวโน้มที่จะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น และประสานสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองภาคนี้ เช่น ประเทศนอร์เวย์

จากรายงานของ OECD ในการให้คำนิยามของการศึกษาระดับที่สามหรือการอุดมศึกษาได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบอุดมศึกษาของยุโรปที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น และกล่าว

ว่าไม่ว่าประเทศต่าง ๆ จะมีโครงสร้างอุดมศึกษาเป็นแบบเดี่ยวหรือแบบคู่จะมีความสำคัญน้อยกว่าที่ผู้เรียนจะได้รับโครงสร้างการเรียนรู้ วิชาเรียน และโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลายและเพียงพอในการเลือก นอกจากนี้ในรายงานยังเสนอแนะว่าระบบการโอนหน่วยกิตเช่นเดียวกันกับความต่อเนื่องของโปรแกรมและของสถาบันอุดมศึกษาควรทำให้มีความเข้มแข็งขึ้น ความต่อเนื่องของโปรแกรมและของสถาบันอุดมศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะทำให้มีการประเมินปริญญาที่ยุติธรรม ไม่ว่าจะมีการเริ่มต้นจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยก็ตาม ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการรับรองคุณวุฒิในปัจจุบัน คือปริญญาของสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยในระดับประเทศและระดับนานาชาติบางที่มีปัญหาในการได้รับการยอมรับหรือนับหน่วยกิตให้ ถ้าการรับรองนั้นเกี่ยวข้องกับปริญญาของมหาวิทยาลัย

2.2 การอุดมศึกษาที่ไม่เป็นทางการ (non-official) และ/หรือการอุดมศึกษานานาชาติ/ข้ามชาติ

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของสถาบัน และ/หรือคุณวุฒิการศึกษาที่ไม่เป็นทางการของเอกชนหรือ นานาชาติที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการจัดแบบแฟรนไชส์ และผู้จัดแบบบริษัทจำกัด

รูปแบบและประเภทที่หลากหลายของคุณวุฒิการศึกษาที่จัดโดยเอกชนและนานาชาติได้มีเพิ่มมากขึ้นและยังไม่มีข้อมูลในสถานภาพที่เป็นทางการของสถาบันหรือคุณวุฒิการศึกษาใน

ประเทศที่เป็นต้นกำเนิด ทำให้เป็นการยากต่อการยอมรับหรือจัดสถาบันเหล่านี้ในบริบทของคุณวุฒิการศึกษาระดับชาติ ดูเหมือนว่าจะจะเป็นสิ่งที่สำคัญเมื่อมีการอภิปรายถึงกรอบของคุณวุฒิการศึกษาเพื่อที่จะหาทางรวมประเภทของคุณวุฒิการศึกษาเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะสงสัยถึงคุณภาพของคุณวุฒิการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ/การศึกษาข้ามชาติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะหาความแตกต่างและก่อให้เกิดกลไกของการควบคุมคุณภาพขึ้น

มีข้อมูลไม่มากนักเกี่ยวกับจำนวนของประเภทและความแตกต่างระหว่างประเภทของการศึกษาที่ไม่เป็นทางการที่จัดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ซึ่งโดยลักษณะธรรมชาติแล้วไม่ใช่อยู่ในระบบของประเทศ (national system) และไม่ได้มีการจดทะเบียนอย่างเดียวกันกับคุณวุฒิการศึกษาระดับชาติ ประเทศในทวีปยุโรปมีประเภทของกฎหมายแตกต่างกันที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดตั้ง และการรับรองคุณวุฒิการศึกษาของสถาบันเหล่านี้ อย่างไรก็ตามได้มีความริเริ่มในหลายประเทศและในระดับนานาชาติ ที่จะเป็นไปได้ในทิศทางที่จะหาวิธีการให้เกิดกฎระเบียบหรือการควบคุมคุณภาพในระดับนานาชาติขึ้น

ในปี ค.ศ. 1998 ได้มีการศึกษาโดย Panthion University of Social and Political Sciences ประเทศกรีซ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ไม่เป็นทางการในทวีปยุโรป รายงานนี้เกี่ยวกับหลักฐานที่เพิ่มมากขึ้นตลอดทั่วสหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในยุโรปตอนใต้เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ

(non-formal) ของการศึกษาระดับที่สาม (tertiary level) หรือระดับอุดมศึกษา และการขาดกลไกเกี่ยวกับกฎระเบียบและความโปร่งใสในการควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพ เช่นเดียวกันกับการขาดเกณฑ์ในการก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของปริญญาของการอุดมศึกษาที่เป็นระบบ (formal higher education) ในแต่ละประเทศ

ภายในกรอบของสภายุโรปและ UNESCO-CEPES มีกลุ่มคณะทำงานที่แตกต่างกันสองกลุ่มได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อสำรวจตรวจสอบแง่มุมต่าง ๆ ของคุณวุฒิการศึกษาข้ามชาติ : กลุ่มทำงานคณะที่หนึ่งได้จัดเตรียมข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของการเข้าศึกษาระดับนานาชาติ และกลุ่มคณะทำงานอีกคณะหนึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับประเด็นของคุณภาพและการประเมินการศึกษาที่ไม่เป็นทางการและการศึกษาข้ามชาติ และนำเสนอแนวทางในการรับรองคุณวุฒิการศึกษาของสถาบันประเภทเหล่านี้

ในประเทศสหราชอาณาจักรซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่จัดการศึกษาข้ามชาติที่สำคัญของทวีปยุโรป กฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับแนวการปฏิบัติที่ดีและกระบวนการควบคุมคุณภาพได้เป็นที่ตกลงยอมรับโดยสถาบันอุดมศึกษาและองค์การประกันคุณภาพของประเทศ

2.3 ກອບຄຸນວຸດທິແລະໂຄງສ້າງທາງການອຸດົມສຶກສາຮັດັບ ຊາຕີ

ທີ່ພຽງພໍກັນໄປກັບໂຄງສ້າງສູນອຸດົມສຶກສາທີ່ມີຄວາມ
ຫຼາກຫຼາຍເພີ່ມຂຶ້ນ ໄດ້ແກ່ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງປະເທດຂອງ
ປຣິຍູຢາແລະຄຸນວຸດທິການສຶກສາ ຄວາມແຕກຕ່າງນີ້ຄ່ອຍຈັດເຈນນັກ
ຮ່ວງກັນໂຄງສ້າງປຣິຍູຢາຂອງອາດພື້ນຢູໂຣປ ຊຶ່ງເປັນແບບດັ້ງເດີມທີ່
ຈັດກັນມາໃນມາຫາວິທຍາລັຍ (one-tier) ແລະໂຄງສ້າງປຣິຍູຢາ
ແບບແອງໂຄລ-ອເມຣິກັນ ຊຶ່ງມີປຣິຍູຢາຕຣີທີ່ສັ້ນກວ່າແລະໂອກາດຂອງ
ບັດທິຕິສຶກສາຈຳນວນຫຼາກບຸນພື້ນຖານຂອງລະບົບໂມດູລ (two-tier)
ໃນອາດມາຫາວິທຍາລັຍມີການຜຸລັດດັ່ງທາງດ້ານການເມືອງທີ່ເພີ່ມປຣິຍູຢາ
ຕຣີທີ່ສັ້ນເຂົ້າ

ໃນບາງປະເທດປະເທດຂອງປຣິຍູຢາທີ່ມີຮະຍະເວລາສັ້ນ
ຂຶ້ນ ໄດ້ມີຫຼືຜຸນວກໄວ້ກັບໂຄງສ້າງປຣິຍູຢາຂອງປະເທດ (ເຊັ່ນໃນ
ປະເທດເດນມາຣ໌ກ ຟືນແລນດ໌ ອິຕາລີ ແລະໂປຣຕູເກສ) ໃນປະເທດ
ອື່ນ ໆ ມີລະບົບທີ່ດັ້ງຂຶ້ນພຽງກັນໄປກັບໂຄງສ້າງປຣິຍູຢາທີ່ປຣິຍູຢາດັດັດກັນ
ມາຊຳນານ (ເຊັ່ນ ໃນປະເທດເຢຣມນີແລະເນເຮຣ໌ແລນດ໌)

ໃນອາດທີ່ນີ້ໄວ້ມາຫາວິທຍາລັຍ (non-university sector)
ຄຸນວຸດທິການສຶກສາທີ່ຫຼາກຫຼາຍຕໍ່ເນື່ອງກັນໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ໂປຣແກຣມ
ປຣິຍູຢາຕຣີໃໝ່ ໆ ຫຼາຍໂປຣແກຣມໄດ້ເກີດຂຶ້ນເພື່ອສອນອດອບຕໍ່
ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕຸລາດແຮງງານໃໝ່ ໆ ໃນສາຂາວິຊາຊີພເຈພາະ
ໃນພຽງເດີຍວກັນວິຊາຕ່າງ ໆ ຈຳນວນຫຼາກໃນລະດັບບັດທິຕິສຶກສາໄດ້
ຮັບການພັດທະນາຂຶ້ນ ໂດຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂປຣແກຣມການສຶກສາຕາມ

ปกติ หรือเป็นโปรแกรมที่มุ่งไปที่กิจกรรมทางการศึกษาร่วมสมัย ทำให้นำไปสู่ปริญญาระดับชาติหรือปริญญาร่วมและสองปริญญา สถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยซึ่งไม่มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาระดับปริญญาโทเอง อาจจะมีมือกับสถาบันต่างประเทศซึ่งมีโอกาสให้ปริญญาได้ ดังนั้นสามารถจัดโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาโทนานาชาติได้

จนถึงปัจจุบันนี้สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย ยังไม่ได้จัดการศึกษาให้ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตเอง แต่ไม่ได้หมายถึงผู้เข้าศึกษาในสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยจะไม่ได้เข้าโปรแกรมคุณวุฒิบัณฑิตเสมอไป ในบางประเทศผู้เข้าศึกษาในสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยอาจจะเข้าไปถึงโปรแกรมปริญญาเอกในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นอย่างตรง (เช่นตัวอย่างของประเทศนอร์เวย์และประเทศเนเธอร์แลนด์) หรือโดยผ่านประเภทวิชาที่เชื่อมต่อ (bridging course) (เช่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศเยอรมนี) ในประเทศนอร์เวย์สถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยที่แสวงหาสิทธิในการให้การฝึกอบรมทางด้านการวิจัยและให้ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต

โดยทั่ว ๆ ไป ความหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้นถือกันว่าเป็นสิ่งที่ดีของระบบอุดมศึกษา ทั้งในบริบทระดับชาติและระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามมีข้อเสียในเรื่องของความหลากหลายที่เพิ่มขึ้น โดยอาจขาดความโปร่งใสของโครงสร้างคุณวุฒิการศึกษาของประเทศ และความยากลำบากในการให้การรับรองคุณวุฒิการ

ศึกษาซึ่งกันและกัน เนื่องจากระดับที่แตกต่างกันและเนื้อหาวิชาที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นความหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดเครื่องมืออื่น ๆ ซึ่งสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของคุณวุฒิการศึกษา เช่น ระบบหน่วยกิตของยุโรปและ Diploma Supplement ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

3. การเข้าศึกษาและคุณสมบัติการรับเข้า

การเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาของทุกประเทศนั้น จะต้องมีพื้นฐานความรู้ของการสำเร็จการศึกษาในโรงเรียน 12-13 ปี ในบางประเทศมีความแตกต่างออกไปเล็กน้อยเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาของโปรแกรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการศึกษามหาวิทยาลัย และที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย (ตัวอย่างเช่น ประเทศเยอรมนีและประเทศเนเธอร์แลนด์) นอกจากนี้มีความแตกต่างที่สำคัญ ๆ ในความต้องการที่แท้จริงที่จะรับเข้าศึกษาในบางประเทศ (เช่น ประเทศออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส และเยอรมนี) ผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาสามารถเข้าศึกษาได้เอง (free access) ในโปรแกรมของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ในประเทศอื่น ๆ การรับเข้าศึกษาจะมีการแข่งขันกันมาก ขึ้นกับวิชาต่าง ๆ ที่สอบเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษา และความต้องการอื่น ๆ เช่น ระดับของวิชาที่ศึกษาและระดับคะแนนที่ได้รับ เป็นต้น นอกจากนี้บางประเทศรับนักศึกษาตามเชื้อชาติเฉพาะ (ประเทศกรีซ) หรือการสอบเข้าของสถาบันการศึกษา (ประเทศ

ฟินแลนด์) ในประเทศส่วนใหญ่มีความแตกต่างของเงื่อนไขการรับเข้าระหว่างสถาบันและประเภทต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เช่น ประเทศฝรั่งเศสซึ่ง Grandes Ecoles จะมีการคัดเลือกอย่างมาก ในขณะที่เกือบจะมีการเข้าได้เลยในการศึกษาของมหาวิทยาลัย การรับเข้าของ IUTs มีการจำกัดจำนวนการรับเข้า ในประเทศอื่น ๆ หรือในสาขาเฉพาะของบางประเทศจัดให้มีการสอบเข้าศึกษาโดยเฉพาะ

บางประเทศมีกระบวนการพิเศษสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ต้องการให้รับเข้าเต็มตามโปรแกรมการศึกษา (full programme) บางประเทศไม่มีความแตกต่างในเรื่องนี้ ประเทศต่าง ๆ มีกระบวนการที่แตกต่างกันออกไปสำหรับการรับนักศึกษาต่างชาติ กฎระเบียบของสหภาพยุโรปกล่าวไว้ชัดเจนว่า พลเมืองของสหภาพยุโรปจะได้รับเข้าบนเงื่อนไขเช่นเดียวกับนักศึกษาของชาตินั้น ๆ

เครื่องมือนานาชาติที่สำคัญอย่างอื่นซึ่งประเทศในทวีปยุโรปส่วนใหญ่ได้มีการตกลงกันคือการประชุมที่ลิสบอนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ในการรับรองคุณวุฒิอุดมศึกษา โดยกล่าวว่าสมาชิกในการประชุมจะรับรองคุณวุฒิการศึกษาซึ่งกันและกันให้มีการรับเข้าทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาของแต่ละประเทศ นอกเสียจากว่ามีความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่างคุณสมบัตินักศึกษาที่รับเข้าทั่วไปในประเทศที่เป็นปัญหา

4. กระบวนการของการประกันคุณภาพและการรับรอง วิทยฐานะ/การรับรองคุณวุฒิ (Quality assurance and accreditation/recognition procedures)

กระบวนการรับรองสถาบันอุดมศึกษาและปริญญาบัตรนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในทุกประเทศสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีความเป็นอิสระ (autonomous) แต่การที่รัฐจะกำกับและควบคุมสถาบันและกิจกรรมทางวิชาการแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับว่ามีมาตรฐานระดับชาติสำหรับคุณวุฒิการศึกษาหรือปริญญาต่าง ๆ ที่ออกโดยสถาบันอุดมศึกษาหรือไม่ ทางด้านหนึ่ง เช่น ประเทศสหราชอาณาจักรและแฟลนเดอร์สไม่มีกฎระเบียบระดับชาติเกี่ยวกับเนื้อหาของโปรแกรมการศึกษา ในอีกด้านหนึ่งประเทศสเปนที่ซึ่งประมาณหนึ่งในสามของวิชาของแต่ละโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาจะมีการกำหนดโดยรัฐ ในช่วงระหว่างกลางนี้พบว่า มีประเทศต่าง ๆ จำนวนหนึ่งซึ่งแต่ละปริญญามีการให้ความหมายโดยมาตรฐานรวมหรือมาตรฐานของสาขาวิชา

แนวทางที่ค่อนข้างก้าวหน้าสำหรับกฎระเบียบของโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาบัตรว่าเป็นประโยชน์โดยที่ช่วยให้มีความแตกต่างและความหลากหลายสำหรับสถาบันและประเทศ แต่ความแตกต่างนี้อาจก่อให้เกิดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับเนื้อหาที่แท้จริง และมาตรฐานของคุณวุฒิการศึกษาที่เฉพาะ ถึงแม้ว่าจะได้รับการยอมรับชื่อปริญญาบนแผ่นกระดาษแล้วเช่น ปริญญาตรี

เป็นต้น

ดูเหมือนว่าจะมีแนวโน้มทั่วไปตลอดทั่วทวีปยุโรปที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีความเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เนื้อหาวิชาของโปรแกรมการศึกษา การควบคุมของรัฐดูเหมือนว่าจะย้ายจากกฎระเบียบที่เน้นปัจจัยนำเข้า (input-oriented regulation) มาเป็นการควบคุมที่เน้นทางด้านผลผลิต (output-oriented control) บนพื้นฐานกระบวนการของการควบคุมคุณภาพประเภทต่าง ๆ และกลไกอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ในประเทศต่าง ๆ จำนวนหนึ่ง กองทุน (funding) บางส่วนขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแทนที่จะเป็นจำนวนนักศึกษาที่เรียนอยู่ ในประเทศอื่น ๆ ผลของการประเมินคุณภาพมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดสรรเงินของรัฐ (ตัวอย่างเช่นในประเทศสหราชอาณาจักร)

ในขณะเดียวกันการเพิ่มขึ้นของความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา คุณวุฒิการศึกษา และการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันนานาชาติระดับอุดมศึกษาก่อให้เกิดความต้องการในระดับสถาบันอุดมศึกษาที่จะปรับปรุงในเรื่องของเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันและคุณวุฒิการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นด้านนายจ้าง รัฐบาลหรือประชาชนทั่วไป เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาแต่ละคนที่จะย้ายจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อศึกษาหรือทำงาน และต้องตัดสินใจที่จะเลือกโปรแกรมการ

ศึกษา และในท้ายที่สุดเพื่อตอบสนองการแข่งขันระดับนานาชาติ
แนวโน้มเหล่านี้ก่อให้เกิดการก่อตั้งกระบวนการและการ
จัดการเรื่องการประกันคุณภาพภายนอกที่หลากหลาย นอกจากนี้
กลไกการประกันคุณภาพที่กำลังดำเนินการอยู่หรือกำลังพัฒนา
อยู่ในระดับสถาบัน ประเทศต่าง ๆ ได้ก่อตั้งองค์กรประกัน
คุณภาพหรือองค์กรการประเมินภายนอกเพิ่มมากขึ้นในหลาย
ประเทศ การศึกษาโดยศูนย์สำหรับการประกันคุณภาพและการ
ประเมินอุดมศึกษาของประเทศเดนมาร์ก และคณะกรรมการ
ระดับชาติเพื่อการประเมินผลของประเทศฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1998
ได้ระบุว่ากระบวนการประเมินผลได้มีการก่อตั้งขึ้นในระดับ
ประเทศในประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป 11 ประเทศ
ระดับและขอบเขตของกระบวนการประเมินผลจะแตกต่างกันไป
ในแต่ละประเทศ ในประเทศต่าง ๆ จำนวนหนึ่งกระบวนการ
ประเมินผลจะรวมทั้งในภาคมหาวิทยาลัยและภาคที่ไม่ใช่
มหาวิทยาลัย ในประเทศอื่น ๆ ได้มีการตั้งกระบวนการการ
ประเมินผลของภาคมหาวิทยาลัยและภาคที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยที่
แยกจากกัน ประเทศต่าง ๆ 3 ประเทศกำลังอยู่ในระหว่างการจัด
ทำกระบวนการต่าง ๆ และจากรายงานระบุว่า มีเพียงชุมชนที่พูด
ภาษาฝรั่งเศสของประเทศเบลเยียม ประเทศกรีซ และประเทศ
ลักเซมเบิร์ก ที่ยังไม่ได้นำเอากระบวนการประเมินผลระดับชาติที่
เป็นระบบมาใช้

ในประเทศที่ซึ่งยังไม่มีมาตรฐานสำหรับคุณวุฒิการศึกษา

ระดับชาติ เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร กรอบคุณวุฒิการศึกษา ระดับชาติได้มีการอภิปรายถึง รายงานของเดย์ริงได้แนะนำว่าสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรประกันคุณภาพควรทำงานร่วมกันเพื่อสร้างกรอบระดับชาติสำหรับคุณวุฒิทางการอุดมศึกษาขึ้น เพื่อสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดจะได้ใช้ถ้อยคำที่สอดคล้องกัน ชุมชนทางวิชาการควรพัฒนามาตรฐานเพื่อการตัดสินคุณภาพ (benchmarks standards) ในแต่ละวิชาของการศึกษาระดับต่าง ๆ

ประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศนอร์เวย์และเยอรมนี ซึ่งได้พัฒนากระบวนการรับรองและการควบคุมมาตรฐานสำหรับปริญญา ระดับชาติมาเป็นอย่างดีแล้ว ยังมีข้อที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับมาตรฐานปริญญานานาชาติ (ปริญญาตรี/ปริญญาโท) ที่ออกโดยสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยของประเทศนอร์เวย์มีสิทธิที่จะให้ปริญญาโท ตั้งแต่ปี ค.ศ.1991 ขนานกันไปกับปริญญาของประเทศ (national degrees) ในปี ค.ศ.1999 ได้มีการให้สิทธิอย่างเดียวกันแก่วิทยาลัยของรัฐ โปรแกรมการศึกษาที่เปิดใหม่จะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ สิ่งที่เป็นเงื่อนไขก่อนสำหรับโปรแกรมปริญญาโทของมหาวิทยาลัยจะรวมถึงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ของความเป็นนานาชาติของสถาบัน และคุณสมบัติการรับเข้าคือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อปี ค.ศ.1998 สภามหาวิทยาลัยแห่งนอร์เวย์ได้จัดพิมพ์รายงานซึ่ง

ได้กล่าวว่าเนื่องจากการขาดกฎระเบียบระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้และองค์การของการศึกษาระดับปริญญาโท ทำให้มีความแตกต่างกันในด้านคุณวุฒิของการศึกษาเกิดขึ้นซึ่งบางอย่างเป็นการยากที่จะใส่ไว้ในโครงสร้างระดับปริญญาของประเทศ สภามหาวิทยาลัยได้แนะนำว่า ควรมีการสร้างมาตรฐานระดับชาติและการประสานงานระดับชาติขึ้น เพื่อสนองทางด้านปริมาณและคุณภาพทางการอุดมศึกษา

ในประเทศเยอรมนีโอกาสโดยทั่วไปที่ให้ปริญญาตรีและปริญญาโททำได้โดยกฎหมายของมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ.1998 และได้มีการตัดสินใจที่จะนำเอาระบบการรับรองวิทยฐานะสำหรับโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และการจัดตั้งสภารับรองวิทยฐานะที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ The German Hochschulrektorenkonferenz เพื่อประกันถึงมาตรฐานร่วมกันของโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่ได้มีกระบวนการอย่างเดียวกันในการรับรองปริญญาของประเทศ

5. ระบบการรับรองและการโอนหน่วยกิตระดับนานาชาติ

ตารางที่ 3 ในภาคผนวก ได้แสดงให้เห็นถึงระบบหน่วยกิตในระดับสถาบันหรือระดับชาติได้มีการใช้ในหลายประเทศ และระบบหน่วยกิตของยุโรป (European Credit System - ECTS) ได้เกิดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการโอนหน่วยกิตระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะโดยตัวเองหรือขนานกันไปกับระบบของประเทศ

อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างที่สำคัญในการนำเอาระบบหน่วยกิตมาใช้ ไม่ใช่ทุกประเทศที่ใช้ระบบหน่วยกิตของประเทศ (national credit system) (เช่นประเทศออสเตรีย เดนมาร์ก เยอรมนี และประเทศกรีซ) ในประเทศส่วนใหญ่ที่มีระบบหน่วยกิตมักจะง่ายที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการโอนหน่วยกิตจากโปรแกรมการศึกษาหนึ่งไปยังอีกโปรแกรมการศึกษา หรือจากสถาบันหนึ่งไปยังอีกสถาบันหนึ่ง และ/หรือใช้เป็นระบบหน่วยกิตสะสมที่ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างดีแล้ว (เช่น สกอตแลนด์ สวีเดน และสถาบันหลายแห่งใน สหราชอาณาจักร)

มีความแตกต่างในระดับชาติเป็นอย่างมากที่ได้พบในการรับรองการศึกษาที่ได้เรียนมาก่อน และการยกเว้นการเรียนเมื่อเปลี่ยนจากสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งดูเหมือนจะมีปัญหาในบางประเทศที่รับการเทียบโอนหน่วยกิตเมื่อเทียบโอนโปรแกรมการศึกษาจากสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยไปเรียนในโปรแกรมการศึกษาของมหาวิทยาลัย เช่นกรณีของประเทศเดนมาร์กและประเทศกรีซ เหตุผลของมหาวิทยาลัยในทั้งประเทศเดนมาร์กและประเทศกรีซคือเนื้อหาวิชาระเบียบวิธีการและความก้าวหน้าทางวิชาการในโปรแกรมการศึกษาของมหาวิทยาลัยจะแตกต่างไปจากโปรแกรมการศึกษาที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999 กระทรวงศึกษาธิการของประเทศเดนมาร์กได้เสนอให้มีการนำเอาระบบหน่วยกิตของประเทศมาใช้ และได้เสนอแนะกระบวนการโอนจากภาคหนึ่ง

(sector) ไปยังภาคอื่น เช่น โดยผ่านวิชาที่เชื่อมต่อ (bridging courses) วิชาที่เชื่อมต่อเหล่านี้ได้มีการใช้แล้วในบางประเทศ เช่น ชุมชนที่พูดภาษาฝรั่งเศสในประเทศเบลเยียมและในแฟลนเดอร์ส (เช่น ผู้ที่ได้ปริญญาทางวิศวกรรมศาสตร์จาก Hogeschool เพื่อศึกษาต่อทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย)

ระบบหน่วยกิตของยุโรปช่วยในการโอนย้ายหน่วยกิตระหว่างประเทศได้มากพอสมควร และคาดว่าจะมีการพัฒนาการใช้ต่อไป อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาคritical issues ที่จะต้องเอาชนะ เช่น ความแตกต่างในระหว่างระบบที่ใช้โมดูลเปรียบเทียบกับระบบซึ่งจัดการศึกษาตามปรัชญาการศึกษาแบบบูรณาการ (integrated studies) และความก้าวหน้าทางวิชาการที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน ตลอดจนวิชาบังคับที่ต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าหนึ่งภาคการศึกษา

เครื่องมืออื่นที่ได้พัฒนาขึ้นในระดับนานาชาติเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส และการยอมรับคุณภาพระดับนานาชาติ คือ Diploma Supplement วัตถุประสงค์ของการเพิ่มเติมนี้ เพื่อจัดหาข้อมูลที่เป็นอิสระเพียงพอที่จะปรับปรุงเรื่องของความโปร่งใสในระดับนานาชาติ และการยอมรับในคุณวุฒิทางวิชาการและวิชาชีพ โดยที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับบริบท เนื้อหา สาระ ระดับ และสถานภาพของการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการเรียนรู้ (learning outcomes)

ดังนั้นจึงควรที่จะเป็นอิสระจากการตัดสินใจโดยคุณค่า (value judgement) หรือข้อความอื่นที่เทียบเคียงกัน แต่เป็นการให้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

เครื่องมือที่สำคัญอย่างสามสำหรับการรับรองทางด้านวิชาการ และการเคลื่อนย้ายระดับนานาชาติ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศระดับชาติซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นในบริบทของสหภาพยุโรป (NARICs) และสภายุโรป/ยูเนสโก (ENRICs) ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่เป็นทางการของระบบอุดมศึกษา สถานภาพของสถาบันและการศึกษา ตลอดจนกระบวนการของการรับรอง ศูนย์บางแห่งยังมีพันธะที่จัดการประเมินที่เชื่อถือได้ หรือการรับรองคุณวุฒิการศึกษาจากต่างประเทศ

ในสุดท้ายการประชุมที่ลิสบอนเรื่องการรับรองคุณวุฒิของการอุดมศึกษา (ค.ศ.1997) ควรจะได้รับการกล่าวถึงด้วย เนื่องจากได้ก่อให้เกิดกรอบและการผูกพันทางกฎหมายสำหรับรัฐและสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการยอมรับทางวิชาการต่อไปและเพื่อความโปร่งใสของคุณวุฒิการศึกษา

6. การจัดปีการศึกษา

การจัดปีการศึกษามักจะมีพื้นฐานมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และสังคมของประเทศ จากการศึกษาที่ผ่าน ๆ มาพบว่า ความแตกต่างเหล่านี้มักจะก่อให้เกิดอุปสรรค

ในเรื่องการเคลื่อนย้าย (mobility) ของนักศึกษา ในปี ค.ศ. 1993 คณะกรรมการความร่วมมือ (Liaison Committee) ซึ่งในปัจจุบันเป็น the Confederation ได้ทำการศึกษาถึงการจัดปีการศึกษาเพื่อสำรวจความเป็นไปได้ของการจัดปีการศึกษาที่สามารถตกลงร่วมกัน การศึกษาพบว่า มีความแตกต่างทั้งในด้านการเริ่มต้นของปีการศึกษาและการจัดภาคการศึกษาต่าง ๆ หรือในโครงสร้างระบบโมดูล ในประเทศส่วนใหญ่ปีการศึกษาเริ่มในช่วงสองสัปดาห์แรกของเดือนตุลาคม ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียและประเทศเนเธอร์แลนด์ปีการศึกษาจะเริ่มต้นก่อนมาก ในประเทศอิตาลีปีการศึกษายังไม่เริ่มจนกระทั่งถึงต้นเดือนพฤศจิกายน (ในบางสถาบัน) ระยะเวลาของการสอบไล่และการหยุดเทอมแตกต่างกันด้วย คณะกรรมการความร่วมมือพบว่าเป็นการยากที่จะสร้างระบบร่วมกัน เนื่องจากมีความหลากหลายของสถานการณ์ที่เป็นอยู่และได้กำหนดขอบเขตของการให้คำแนะนำของการเริ่มปีการศึกษา : ได้แนะนำว่า ภาคการศึกษาแรกไม่ควรเข้าไปกว่าสัปดาห์ที่สองของเดือนตุลาคม และภาคการศึกษาที่สองไม่ควรที่จะเริ่มก่อนวันที่ 1 กุมภาพันธ์

7. ระบบค่าเล่าเรียน

ระบบค่าเล่าเรียนมีความแตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะมีผลต่อพัฒนาการของการอุดมศึกษาของยุโรปซึ่งจะเป็นการดึงดูดใจแก่นักศึกษาบางคนที่จะไปศึกษาในประเทศที่ไม่เก็บค่าเล่าเรียนมาก

กว่าที่จะไปศึกษาในประเทศที่มีค่าเล่าเรียนสูง ค่าเล่าเรียนโดยปกติแล้วจะไม่มีปัญหาสำหรับนักศึกษาโครงการแลกเปลี่ยน เนื่องจากการแลกเปลี่ยนโดยปกติจะรวมถึงข้อตกลงในการยกเว้นค่าเล่าเรียน ในขณะที่ค่าเล่าเรียนจะเป็นปัญหาสำหรับนักศึกษาปกติ (regular students) ที่จะตัดสินใจไปศึกษาตลอดหลักสูตรในประเทศอื่น จนถึงปัจจุบันมี 10 ประเทศที่ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนสำหรับการศึกษาโดยปกติ คือประเทศออสเตรเลีย เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ประเทศที่เก็บค่าเล่าเรียนสูงสุดดูเหมือนว่าจะเป็นประเทศเนเธอร์แลนด์และสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตามทั้งประเทศที่เก็บค่าเล่าเรียนสูงและต่ำจะมีการปรับตามรายได้ถัวเฉลี่ยของบิดามารดา นักศึกษา (means are tested) และอาจได้รับการลดหย่อนหรือนักศึกษาอาจได้รับการสนับสนุนค่าเล่าเรียนทั้งหมดหรือบางส่วน

8. ระบบสนับสนุนนักศึกษา

จากการศึกษาโดย the Deutsches Studentenwerk ตั้งแต่ปี ค.ศ.1997 เกี่ยวกับการพัฒนาในปัจจุบันของระบบสนับสนุนทางการศึกษาในยุโรปตะวันตกได้แสดงถึงความแตกต่างระหว่างระบบต่าง ๆ ของการสนับสนุนนักศึกษาของประเทศ และเกณฑ์การได้รับการคัดเลือกและจำนวนเงินที่ได้รับ การศึกษานี้ยังแสดงถึงการเปรียบเทียบระหว่างระบบต่าง ๆ ค่อนข้างยุ่งยาก

เนื่องจากจำเป็นที่จะต้องรวมการวิเคราะห์เงินจัดสรรทุนที่แท้จริง และ/หรือระบบการกู้ยืมเช่นเดียวกันกับผลกระทบต่อระบบการรับภาระของครอบครัวที่เท่าเทียมกันและระบบภาษี เมื่อมีการเปรียบเทียบเฉพาะจำนวนเงินทุนสนับสนุนนักศึกษาโดยตรง การศึกษาพบว่าการสนับสนุนระดับสูงสุดอยู่ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ออสเตรีย เยอรมนี และเนเธอร์แลนด์ ในทุกประเทศมีการช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับรายได้ของนักศึกษาและในหลายประเทศมีความสัมพันธ์กับรายได้ของบิดามารดาอย่างน้อยจนถึงระดับอายุหนึ่ง

เมื่อดูจากข้อมูลพื้นฐานของบิดามารดาสามารถที่จะแบ่งกลุ่มประเทศออกได้เป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน คือ 1) ประเทศซึ่งบิดามารดาไม่มีข้อมูลพื้นฐานความช่วยเหลือตามกฎหมายแก่นบุตรของเขาที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ตัวอย่างเช่น ในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สเปน และสหราชอาณาจักร) การช่วยเหลือนักศึกษาในประเทศเหล่านี้นับได้ว่าสูงแต่ในบางประเทศ (ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สเปน และสหราชอาณาจักร) ต้องพึ่งพารายได้ของบิดามารดาอย่างเต็มที่หรือบางส่วน 2) ประเทศซึ่งมีข้อมูลพื้นฐานความช่วยเหลือตามกฎหมายในช่วงการศึกษาของเด็กจนถึงระดับอุดมศึกษา (เช่น ประเทศออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี และอิตาลี) ในประเทศเหล่านี้บิดามารดาซึ่งมีบุตรที่ศึกษาระดับอุดมศึกษาได้รับการยกเว้นทางเศรษฐกิจจากรัฐ เช่น ทางด้านการลดหย่อนภาษี

และ/หรือผลประโยชน์ของเด็ก (child benefits) นอกจากนี้ทางด้านการลดหย่อนด้านเศรษฐกิจของบิดามารดาแล้ว นักศึกษายังคงมีโอกาที่จะสมัครขอรับเงินอุดหนุนตามรายได้ถั่วเหลืองของบิดามารดานักศึกษา (means tested grants) และ/หรือเงินยืมได้

ความแตกต่างในระหว่างประเทศต่าง ๆ พบได้เมื่อเปรียบเทียบโอกาสของการได้รับเงินอุดหนุนของประเทศไปศึกษาต่อต่างประเทศ ดูเหมือนว่าจะมีพัฒนาการไปในทางขยายโอกาสในการให้เงินสนับสนุนของประเทศ เพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในช่วงระยะเวลาของการศึกษา หรือทั้งโปรแกรมตลอดหลักสูตร ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ออสเตรเลีย กรีซ และเนเธอร์แลนด์ ได้นำเอาระบบการช่วยเหลือทางการศึกษาให้แก่นักศึกษา เพื่อไปศึกษาต่างประเทศจนจบปริญญามาใช้ ในแพลตฟอร์มนั้นเป็นไปได้ที่จะได้รับการสนับสนุนให้เรียนจนจบโปรแกรมการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นที่ยอมรับในประเทศเนเธอร์แลนด์และสำหรับการศึกษาที่ไม่ได้จัดใน Flemish institutions ในประเทศที่ซึ่งการสนับสนุนมีบางส่วนมาจากการสนับสนุนของบิดามารดาหรือการสนับสนุนจากนักศึกษาในรูปแบบของค่าที่พักและอาหาร โอกาสจะได้รับจะแตกต่างกันออกไป

9. นักศึกษานานาชาติและระบบการแนะแนวอาชีพ

นักศึกษาเช่นเดียวกันกับองค์กรมหาวิทยาลัยและองค์กรนายจ้าง ดูเหมือนว่าจะให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นแก่การจ้างงาน

ในยุโรปของนักศึกษาอุดมศึกษา ระบบการแนะแนวอาชีพของประเทศและระดับนานาชาติมุ่งเน้นเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับโอกาสของอาชีพและเงื่อนไขต่าง ๆ ระดับนานาชาติ ความริเริ่มของสหภาพยุโรปด้วยระบบบริการการจ้างงานยุโรป (the European Employment Services-EURES) ได้มีการก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. 1993 ดูเหมือนว่าจะจะเป็นระบบที่ได้รับการพัฒนาไปมากที่สุด บริการการจ้างงานยุโรปเป็นเครือข่ายของความร่วมมือซึ่งนำเอาบริการการจ้างงานของรัฐของประเทศต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในเขตเศรษฐกิจยุโรปและองค์กรระดับภูมิภาค ประเทศและนานาชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานมาไว้ด้วยกัน งานที่สำคัญของระบบคือการช่วยให้เข้าถึงสารสนเทศและการแนะแนวเกี่ยวกับโอกาสการมีงานทำ เช่นเดียวกันกับงานและสภาพความเป็นอยู่ในประเทศอื่น ๆ พลังขับเคลื่อนที่อยู่เบื้องหลังของระบบคือที่ปรึกษายุโรป (euroadvisors) ที่ปรึกษาเหล่านี้จะอยู่กับบริการการจ้างงานของประเทศสหภาพยุโรป/ประเทศเขตเศรษฐกิจยุโรปเพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำและการแนะแนวแก่ผู้ต้องการที่จะหางานทำและนายจ้างที่สนใจตลาดแรงงานนานาชาติ ได้มีโครงการนำร่องเพื่อศึกษาโอกาสของการขยายระบบที่ปรึกษายุโรปไปสู่มหาวิทยาลัยและยังคงไม่มีผลที่ชัดเจนและโครงการนำร่องได้ยุติลง

חכמת

ຕາຣາງທີ່ 1 ລະບົບອຸດົມສຶກສາແລະໂຄງສ້າງປຣິຣູຣາ

ປະເທສ	ລະບົບອຸດົມສຶກສາ		ໂຄງສ້າງປຣິຣູຣາ ຂອງມະຫາວິທະຍາລັຍ		ໂຄງການປຣິຣູຣາ ດູຊຸມຊົນພື້ນທີ່	
	Unitary ¹	Binary ²	One-tier ³	Two-tier ⁴	One-tier ⁵	Two-tier ⁶
ອອສເຕຣີຍ		X	X		X	
ເບລເຢີຍມ (ຝຣັ່ງເສສ)		X	X		X	
ເບລເຢີຍມ (ດັດຊ໌)		X	X		X	
ເຢອຣມນີ		X	X		X	
ເດນມາຣ໌ກ		X		X		X
ຟິນແລນດ໌		X		X	X	
ຝຣັ່ງເສສ		X		X	X	
ສປັນ	X		X		X	
ກຣີຊ		X	X		X	
ອິຕາລີ		X	X		X	
ໄອຣ໌ແລນດ໌		X		X	X	
ໄອຊ໌ແລນດ໌		X		X		X
ລິກເຕນສໄຕນ໌		X		X	X	
ລັກເຊມເບີຣ໌ກ		X				
ເນເຮອ໌ຣ໌ແລນດ໌		X	X		X	
ນອ໌ຣ໌ເວຍ໌		X		X	X	
ໂປຣຕູເກສ		X		X	X	
ສວີເດນ	X			X	X	
ສະຫຣາຊ- ອານາຈັກຣ	X			X	X	

หมายเหตุ

1. Unitary higher education system (ระบบอุดมศึกษาเดี่ยว) หมายถึง ระบบอุดมศึกษาที่มีประเภทใหญ่ของสถาบันอุดมศึกษาเพียงประเภทเดียวที่จัดสอนโปรแกรมการศึกษาประเภทต่าง ๆ ที่นำไปสู่ปริญญาระดับต่าง ๆ เช่น ประกาศนียบัตรปริญญาตรี และหลังปริญญาตรี บางสถาบันเน้นทางด้านการวิจัย บางสถาบันเน้นทางด้านวิชาชีพหรือทางด้านวิชาการโดยทั่วไป

2. Binary higher education system (ระบบอุดมศึกษาคู่) หมายถึง ระบบคู่ที่ประกอบด้วยประเภทของสถาบันอุดมศึกษา 2 ประเภท โดยประเภทแรกเป็นการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ผนวกอุดมศึกษาและวิจัยเข้าไว้ด้วยกัน ประเภทที่สองเป็นการอุดมศึกษาที่เน้นทางด้านวิชาชีพ ซึ่งมีหรือไม่มี การวิจัยประยุกต์ก็ได้

3. One-tier degree structure หมายถึง ระบบปริญญา ซึ่งประกอบด้วยช่วงวงจรเดียวของการอุดมศึกษาที่นำไปสู่ปริญญาที่สามารถเข้าศึกษาโปรแกรมปริญญาเอกได้ โดยระดับปริญญาช่วงวงจรเดียวนี้สามารถศึกษาทั้งในระบบอุดมศึกษาเดี่ยวและระบบอุดมศึกษาคู่

4. Two-tier degree structure หมายถึง โครงสร้างปริญญาซึ่งประกอบด้วยอย่างน้อย 2 ขั้นตอนของการอุดมศึกษา การสิ้นสุดของแต่ละขั้นตอนจะได้ปริญญา ซึ่งอาจจะไปใช้สำหรับประกอบวิชาชีพหรือไปศึกษาต่อ ขั้นตอนที่สองจะนำไปสู่การศึกษาระดับปริญญาเอก โครงสร้างแบบนี้สามารถพบได้ทั้งใน

ระบบอุดมศึกษาเดี่ยวและระบบอุดมศึกษาคู่

5. One-tier doctorate structure หมายถึง โครงสร้างปริญญาเอกซึ่งมีระดับปริญญาเอกเพียงระดับเดียว (ระดับปริญญาเอกนานาชาติ)

6. Two-tier doctorate structure หมายถึง โครงสร้างปริญญาเอกซึ่งมีระดับของปริญญาเอกที่แตกต่างกัน 2 ระดับ (ระดับปริญญาเอกนานาชาติและปริญญาเอกชั้นสูง) การเข้าสู่ระดับปริญญาชั้นสูงไม่จำเป็นต้องผ่านระดับปริญญาเอกนานาชาติก็ได้

ตารางที่ 2 การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา

ประเทศ	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา
ออสเตรีย	นักเรียนต้องมีคุณสมบัติของการรับเข้าทั่วไป (ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือเทียบเท่า) และมีคุณสมบัติพิเศษอื่น ๆ สำหรับการเข้าในโปรแกรมการศึกษาที่เลือก โดยขึ้นกับประกาศนียบัตรการสำเร็จมัธยมศึกษาของประเทศที่เป็นเจ้าของ
เบลเยียม (ฝรั่งเศส)	นักเรียนทุกคนที่มีประกาศนียบัตรสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาที่ยอมรับ มีสิทธิในการเข้าศึกษา นอกจากนี้ในบางสาขาที่ต้องการคุณสมบัติเฉพาะ (เช่น สาขาวิศวกรรมโยธา ต้องผ่านการสอบเข้า)
เบลเยียม (ดัตช์)	นักเรียนทุกคนที่มีประกาศนียบัตรสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาที่ยอมรับ มีสิทธิในการเข้าศึกษา นอกจากนี้ในบางสาขาที่ต้องการคุณสมบัติเฉพาะ ผู้ต้องการเข้าศึกษาในสาขาวิศวกรรมโยธา สถาปัตยกรรมศาสตร์ เกษศาสตร์และแพทยศาสตร์ (ปริญญาามหาวิทยาลัย) หรือวิทยาศาสตร์การเดินเรือและศิลปกรรมศาสตร์

ຕາຣາງທີ່ 2 (ຕໍ່ອ)

ປະເທສ	ການຮັບເຂົ້າສຳນັບອຸດົມສຶກສາ
	(Hogescholen degree) ຈະຕ້ອງຜ່ານການສອບເຂົ້າ
ເຢອຣມນີ	ການເຂົ້າສູ່ມັກຮຽນຕ້ອງມີຄຸນສົມບັດ Abitur (12-13 ປີ ຂອງການຮຽນ) ຫຼືຄຸນສົມບັດເທື່ອບເທົ່າ ການເຂົ້າ Fachhochschulen ຕ້ອງການຄຸນສົມບັດ fachhochschulreife (12 ປີຂອງການຮຽນ) ຫຼືຄຸນສົມບັດເທື່ອບເທົ່າ ໃນບາງໂປຣແກຣມການສຶກສາຕ້ອງການຄຸນສົມບັດໃນການເຂົ້າເຈາະ ໂດຍເຈາະອາຍຸທີ່ສຳນັບທາງດຸນຕຣີແລະສິລປະກຣມສາສຕຣີ
ເດນມາຣ໌ກ	ນັກຮຽນຈະຕ້ອງມີທັງຄຸນສົມບັດໃນການເຂົ້າທັງໝົດ (ປະກາສນີຍັບຕຣສຳເລັດການສຶກສາມັກຮຽນສຶກສາທີ່ຍອມຮັບຫຼືເທື່ອບເທົ່າ) ແລະມີຄຸນສົມບັດເຈາະຂອງການເຂົ້າສຶກສາໃນໂປຣແກຣມທີ່ເລືອກ (ສຳນັບເປັນອີສຣະໃນການກຳນົດຈືດຈຳກັດຂອງຕົນເອງ ເນື່ອງມາຈາກບໍ່ສາມາດຮັບເຂົ້າໄດ້ມາກ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเทศ	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา
สเปน	คุณสมบัติในการเข้าทั่วไปคือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือเทียบเท่า และหนึ่งปีในโปรแกรมการเตรียมตัว นอกจากนี้มีการสอบเข้าในเกือบทุกสาขาวิชา
กรีซ	คุณสมบัติทั่วไปในการเข้าคือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาและผ่านการสอบ
ฝรั่งเศส	คุณสมบัติทั่วไปในการเข้ามหาวิทยาลัย ได้แก่ ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับโดยปกติไม่มีคุณสมบัติอื่น ๆ ในการเข้าศึกษา สถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ๆ ต้องการคุณสมบัติในการเข้าศึกษาต่าง ๆ กันออกไป (IUT และ Grandes Ecoles มีระบบการคัดเลือกที่แข่งขันกันมาก)
ฟินแลนด์	คุณสมบัติในการเข้าทั่วไป คือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือคุณสมบัติเทียบเท่า และ Matriculation exam. การรับเข้ามักจะอยู่บนพื้นฐานคะแนนของ Matriculation exam./ ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาและการทดสอบเข้า (entrance tests)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเทศ	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา
อิตาลี	คุณสมบัติทั่วไปในการเข้า ได้แก่ ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือคุณสมบัติเทียบเท่า
ไอร์แลนด์	คุณสมบัติทั่วไปในการเข้า ได้แก่ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับ นักเรียนมักจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษของการรับเข้าศึกษา (มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้รับอนุญาตให้คัดเลือกนักศึกษาตามมาตรฐานการรับเข้าของสถาบันเอง)
ไอซ์แลนด์	ต้องมีทั้งคุณสมบัติในการเข้าทั่วไป คือ ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือเทียบเท่าและมีคุณสมบัติในการเข้าโดยเฉพาะในโปรแกรมการศึกษาที่เลือก
ลิกเตนสไตน์	คุณสมบัติในการเข้าทั่วไปคือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือคุณสมบัติเทียบเท่า
ลักเซมเบิร์ก	คุณสมบัติในการเข้าทั่วไปคือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือคุณสมบัติเทียบเท่า

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเทศ	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา
เนเธอร์แลนด์	คุณสมบัติการรับเข้าทั่วไปสำหรับมหาวิทยาลัย คือประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับ (VWO-13 ปีของการเรียน) คุณสมบัติการเข้าโดยทั่วไปสู่ Hogeschoolen (มหาวิทยาลัยวิชาชีพ) คือประกาศนียบัตร สำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับ (HAVO-12 ปี ของการเรียน) การรับเข้าขึ้นอยู่กับมีคุณสมบัติพิเศษตามความ ต้องการของโปรแกรมการศึกษาที่เลือก
นอร์เวย์	ต้องมีทั้งคุณสมบัติการเข้าโดยทั่วไป (ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือเทียบเท่า) และคุณสมบัติเฉพาะสำหรับการเข้าสู่โปรแกรม ที่เลือก
โปรตุเกส	คุณสมบัติการรับเข้าทั่วไปคือประกาศนียบัตร สำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือคุณสมบัติที่ เทียบเท่า
สวีเดน	ต้องมีทั้งคุณสมบัติการเข้าโดยทั่วไป (ประกาศนียบัตรสำเร็จมัธยมศึกษาที่ยอมรับหรือเทียบเท่า)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเทศ	การรับเข้าสถาบันอุดมศึกษา
)	และคุณสมบัติเฉพาะสำหรับการเข้าสู่โปรแกรมที่เลือก (การจำกัดจำนวนที่รับเข้าอาจจะมีการกำหนดโดยสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง)
สหราชอาณาจักร	คุณสมบัติการเข้าโดยทั่วไปคือผ่าน 2 หรือ 3 วิชาที่ระดับขั้นสูง (advanced level) หรือคุณสมบัติเทียบเท่า รวมถึงคุณสมบัติอาชีวศึกษา เช่น GNVQs, NUQs และ BTEC National Diplomas การรับเข้าจะกำหนดโดยการมีคุณสมบัติของทั้งวิชาทั่วไปและวิชาเฉพาะตามที่กำหนด (สถาบันอุดมศึกษาเป็นอิสระในการกำหนดขีดความสามารถในการรับ)

ตารางที่ 3 ระบบการเทียบโอนหน่วยกิต

ประเทศ	ระบบหน่วยกิต
ออสเตรีย	ไม่มีระบบหน่วยกิตของประเทศ ระบบหน่วยกิตยุโรป (European Credit System -ECTS) มีใช้ในบางสถาบัน
เบลเยียม (ฝรั่งเศส)	ไม่มีระบบหน่วยกิตของประเทศ ระบบหน่วยกิตยุโรปมีใช้ในทุกสถาบัน สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ และยังใช้ สำหรับนักศึกษาเบลเยียมด้วยในบางสถาบัน
เบลเยียม (ดัตช์)	มีระบบการโอนหน่วยกิตของประเทศใช้ และสามารถใช้เป็นระบบหน่วยกิตสะสมด้วย ระบบหน่วยกิตยุโรปมีใช้ในบางสถาบัน
เยอรมนี	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ค.ศ.1998 ได้ก่อให้เกิดระบบการโอนหน่วยกิตและ หน่วยกิตสะสมขึ้น ระบบหน่วยกิตยุโรปได้มีการใช้ในหลาย สถาบัน
เดนมาร์ก	ยังไม่มีระบบหน่วยกิตของประเทศ อย่างไรก็ตามหลายสถาบันได้ใช้ระบบหน่วยกิต ของสถาบัน หรือใช้ระบบหน่วยกิตยุโรป ใน

ຕາຣາງທີ່ 3 (ຕໍ່)

ປະເທດ	ລະບົບໜ່ວຍຄິດ
	ຮາຍງານຕັ້ງແຕ່ເດືອນກຸມພາປີ 1999 ຕໍ່ສຳນັກຜູ້ແທນ ສະຫະລັດອາເມລິກາໄດ້ແນະນຳໃຫ້ມີການໃຊ້ລະບົບການອອນໄລນ໌ໜ່ວຍຄິດບົນພື້ນຖານຂອງລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບ
ສະປາຍນ	ລະບົບໜ່ວຍຄິດຂອງປະເທດບົນພື້ນຖານຂອງໜ່ວຍຄິດຕິດຕໍ່ (contact hours) ຈະຕ້ອງໃຊ້ກັບທຸກສະຖາບັນ ລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບໄດ້ມີການໃຊ້ໃນບາງສະຖາບັນດ້ວຍ ລະບົບທັງສອງໄປດ້ວຍກັນໄດ້ເຖິງແມ່ນວ່າມີຄວາມຍຸ່ງຍາກເນື່ອງມາຈາກຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງລະບົບໜ່ວຍຄິດຕິດຕໍ່ແລະລະບົບການຮຽນນັກສຶກສາ (student load)
ກຣີໄຊ	ບໍ່ມີລະບົບໜ່ວຍຄິດຂອງປະເທດ ແຕ່ມີຫຼາຍສະຖາບັນໃຊ້ລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບ
ຝຣັ່ງເສສ	ບໍ່ມີລະບົບໜ່ວຍຄິດຂອງປະເທດ ແຕ່ມີຫຼາຍສະຖາບັນໃຊ້ລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບ
ຟິນແລນດ໌	ມີລະບົບການອອນໄລນ໌ໜ່ວຍຄິດແລະໜ່ວຍຄິດສະສົມຂອງປະເທດໃຊ້ ລະບົບນີ້ໄປດ້ວຍກັນໄດ້ກັບລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບ ຫຼາຍມະຫາວິທະຍາໄລໃຊ້ລະບົບໜ່ວຍຄິດຢູໂຣບດ້ວຍ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	ระบบหน่วยกิต
อิตาลี	ยังไม่มีระบบหน่วยกิตของประเทศ แต่มีหลายสถาบันใช้ระบบหน่วยกิตยุโรปสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ กฎหมายใหม่ได้นำระบบหน่วยกิตยุโรปมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา
ไอร์แลนด์	ในภาคมหาวิทยาลัยไม่มีรูปแบบเดียวกันของระบบการโอนหน่วยกิต ระบบหน่วยกิตยุโรปเริ่มมีการใช้ในบางสถาบัน ในภาคที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยวิชาต่าง ๆ มีโครงสร้างบนพื้นฐานของหน่วยกิตซึ่งช่วยในการเข้าศึกษาต่อไป
ไอซ์แลนด์	มีระบบหน่วยกิตของประเทศซึ่งไปด้วยกันได้กับระบบหน่วยกิตยุโรป สถาบันส่วนใหญ่ใช้ระบบหน่วยกิตยุโรปในความร่วมมือระหว่างประเทศ
ลิกเตนสไตน์	ไม่มีข้อมูล
ลักเซมเบิร์ก	ไม่มีข้อมูล
เนเธอร์แลนด์	มีระบบหน่วยกิตของประเทศซึ่งไปด้วยกันได้กับระบบหน่วยกิตยุโรป หลายสถาบันใช้ระบบหน่วยกิตยุโรปด้วย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	ระบบหน่วยกิต
นอร์เวย์	มีระบบหน่วยกิตของประเทศซึ่งไปด้วยกัน ได้กับระบบหน่วยกิตยุโรป หลายมหาวิทยาลัย ใช้ระบบหน่วยกิตยุโรปที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความ ร่วมมือระหว่างประเทศ
โปรตุเกส	ไม่มีระบบหน่วยกิตของประเทศ บางมหาวิทยาลัยเริ่มใช้ระบบหน่วยกิตยุโรป
สวีเดน	มีการใช้ระบบหน่วยกิตของประเทศและ หน่วยกิตสะสม ระบบหน่วยกิตยุโรปใช้ขนาน กันไปกับระบบของประเทศในหลายสถาบัน
สหราชอาณาจักร	ในสกอตแลนด์ระบบ SCOTCATS ช่วยให้ การโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันง่ายขึ้น ใน อังกฤษและเวลส์ เท่าที่ทราบยังไม่มีระบบการ โอนหน่วยกิตแห่งชาติ แต่สถาบันส่วนใหญ่ใช้ ระบบหน่วยกิตบนพื้นฐานของระบบ CNAA มี องค์กรเกี่ยวกับการสะสมหน่วยกิต และการ โอนหน่วยกิตจำนวนหนึ่ง ซึ่งใช้ CATS ใน มหาวิทยาลัยในอังกฤษและเวลส์ เป็นที่ คาดหวังว่าการเสนอระบบหน่วยกิตสะสมแห่ง

แนวนโยบายและประเด็นสำคัญ
ในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	ระบบหน่วยกิต
	ชาติและระบบการโอนหน่วยกิตในอังกฤษและเวลส์จะได้รับการยอมรับโดยเป็นผลมาจากรายงานกรอบการเรียนรู้ร่วมกัน กันยายน ค.ศ. 1998 โดยกระทรวงศึกษาธิการและการจ้างงาน ระบบหน่วยกิตยุโรปได้มีการใช้ในหลายสถาบันด้วย

ตารางที่ 4 ค่าเล่าเรียนและระบบการอุดหนุนนักศึกษาเพื่อ
ศึกษาต่างประเทศ

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับ โปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษา เพื่อศึกษาต่างประเทศ
ออสเตรีย	ไม่เก็บค่าเล่าเรียน สำหรับนักศึกษาของ ประเทศ นักศึกษาของ สหภาพยุโรป/พื้นที่ เศรษฐกิจยุโรป และกลุ่ม นักศึกษาอื่นเฉพาะ ค่าเล่าเรียนจะเก็บแก่ นักศึกษาที่มาจากประเทศ อื่นที่มีใช้ประเทศที่กล่าว ถึงข้างต้น	การช่วยเหลือทาง การศึกษา อาจจะให้ใน ระยะเวลาที่กำหนด นัก- ศึกษาที่ได้รับทุนอุดหนุน ของประเทศจะได้รับการ ช่วยเหลือสำหรับศึกษา ต่างประเทศเป็นระยะ เวลาถึงอย่างมากที่สุด 20 เดือน
เบลเยียม (ฝรั่งเศส)	ค่าเล่าเรียนและการ ลงทะเบียนปรับตามรายได้ ถัวเฉลี่ยของบิดามารดา นักศึกษา (means- tested) แล้วแต่แต่ละ ระดับการศึกษามีค่าใช้จ่าย เล็กน้อยสำหรับการสอบ	โดยทั่วไปไม่มีความ ช่วยเหลือทางการศึกษา สำหรับการศึกษาต่าง ประเทศไม่ว่าจะเป็น ตลอดโปรแกรมปริญญา (full degree courses) หรือระยะเวลาศึกษา

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับ โปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษา เพื่อศึกษาต่างประเทศ
	ค่าธรรมเนียมการศึกษา สำหรับปีพื้นฐาน 1 ปี (a basic year) ประมาณ 650 ยูโร	(study periods)
เบลเยียม (ดัตช์)	มีการเรียกเก็บค่า เล่าเรียนตามรายได้ตัว เฉลี่ยของบิดามารดา นักศึกษา (means-tested tuition fees) ซึ่งแล้ว แต่ระดับของการศึกษา ค่าธรรมเนียมการศึกษา ทั้งหมดสำหรับปีพื้นฐาน 1 ปี ประมาณ 460 ยูโร	โดยทั่วไปไม่มีความ ช่วยเหลือทางการศึกษา สำหรับการศึกษาต่าง ประเทศ ไม่ว่าจะเป็ นตลอดโปรแกรมปริญญา หรือระยะเวลาศึกษา
เยอรมนี	ไม่มีการเก็บค่าเล่า- เรียน ไม่ว่าจะเป็ นนักศึกษาของประเทศ นักศึกษาของสหภาพยุโรป หรือ นักศึกษาต่างชาติ	การช่วยเหลือทาง การศึกษาอาจมีให้สำหรับ ระยะเวลาศึกษาอย่างมาก ที่สุดหนึ่งปีหรือหนึ่งปีครึ่ง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่างประเทศ
เดนมาร์ก	ไม่มีค่าเล่าเรียนไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาของประเทศ นักศึกษาสหภาพยุโรป หรือนักศึกษาต่างชาติ	การช่วยเหลือทางการศึกษาอาจให้สำหรับหลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับ (ทั้งระยะเวลาศึกษาและตลอดโปรแกรมปริญญา) สำหรับระยะเวลา 4 ปี จัดจำกัดถึง 6 ปีในประเทศยุโรปตอนเหนือ
สเปน	มีค่าเล่าเรียน (mean tested) สำหรับนักศึกษาของประเทศ นักศึกษาสหภาพยุโรปและนักศึกษาต่างชาติ	ไม่มีระบบการช่วยเหลือทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศเพื่อการศึกษาต่างประเทศ
กรีซ	ไม่มีค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาของประเทศและนักศึกษาสหภาพยุโรป นักศึกษา	ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่างประเทศ
	จากประเทศอื่น ๆ ต้องเสียค่าเล่าเรียน	
ฝรั่งเศส	มีค่าลงทะเบียนปรับตามรายได้ถัวเฉลี่ยของบิดามารดานักศึกษา (means-tested) สำหรับนักศึกษาของประเทศ/สหภาพยุโรป และนักศึกษาต่างชาติ จำนวนเงินอยู่ระหว่าง 100 ยูโร ถึงประมาณ 230 ยูโร	การช่วยเหลือทางการศึกษาอาจมีให้สำหรับระยะเวลาศึกษาที่เป็นที่ยอมรับสูงสุดถึงหนึ่งปี
ฟินแลนด์	ไม่มีค่าเล่าเรียนไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาของประเทศ/สหภาพยุโรป หรือนักศึกษาต่างชาติ	การช่วยเหลือทางการศึกษาอาจมีให้สำหรับการศึกษาต่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ (ทั้งระยะเวลาศึกษาและตลอดโปรแกรมปริญญา)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่างประเทศ
อิตาลี	มีค่าเล่าเรียนปรับตามรายได้ครัวเรือนของบิดามารดานักศึกษา (means tested) สำหรับนักศึกษาของประเทศ/สหภาพยุโรปและสำหรับนักศึกษาต่างชาติ จำนวนเงินแตกต่างกันแล้วแต่ระดับของการศึกษา	ไม่มีระบบการช่วยเหลือทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศสำหรับการศึกษาต่างประเทศ
ไอร์แลนด์	ระบบค่าเล่าเรียนได้ถูกยกเลิกในปี ค.ศ. 1996 สำหรับปริญญาระดับแรก ๆ (first level degrees) มีการเก็บค่าเล่าเรียนสำหรับระดับบัณฑิตศึกษา	การช่วยเหลือทางการศึกษา อาจมีให้สำหรับโปรแกรมปริญญาที่ยอมรับในประเทศสหภาพยุโรปอื่นๆ การช่วยเหลืออื่น ๆ การช่วยเหลือนักศึกษาเป็นไปได้อย่างสำหรับระยะเวลาศึกษาต่างประเทศทั้งในประเทศ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับ โปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษา เพื่อศึกษาต่างประเทศ
		สหภาพยุโรปอื่น ๆ และ ประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ สมาชิกสหภาพยุโรป
ไอซ์แลนด์	ไม่มีค่าเล่าเรียนไม่ว่า สำหรับนักศึกษาของ ประเทศ/สหภาพยุโรป หรือนักศึกษาต่างชาติ	ไม่มีข้อมูล
ลิกเตนสไตน์	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล
ลักเซมเบิร์ก	ไม่มีค่าเล่าเรียน	ไม่มีข้อมูล
เนเธอร์แลนด์	ค่าเล่าเรียนปรับตาม รายได้ถัวเฉลี่ยของบิดา มารดานักศึกษา (means- tested) ประมาณ 1200 ยูโร เรียกเก็บสำหรับ นักศึกษาของประเทศและ นักศึกษาสหภาพยุโรป สถาบันเป็นอิสระในการ	การช่วยเหลือทางการ ศึกษาอาจมีให้สำหรับ โปรแกรมต่างประเทศที่ เป็นที่ยอมรับทั้งระยะ เวลาศึกษาและตลอด โปรแกรมปริญญา

ຕາຣາງທີ່ 4 (ຕໍ່)

ປະເທສ	ຄ່າເລົ່າຮຽນສຳລັບ ໂປຣແກຣມສຶກສາປກຕີ*	ຣະບບອຸດໜຸນນັກສຶກສາ ເພື່ອສຶກສາຕ່າງປະເທສ
	ກຳນົດຄ່າເລົ່າຮຽນທີ່ແຕກ ຕ່າງກັນສຳລັບນັກສຶກສາ ຕ່າງຊາຕີ	
ນອຣ໌ເວຍ	ໄມ້ມີຄ່າເລົ່າຮຽນໄມ້ວ່າ ສຳລັບນັກສຶກສາຂອງ ປະເທສ/ສູນກາພຸຣົບ ຫຼືນັກສຶກສາຕ່າງຊາຕີ	ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງການ ສຶກສາອາດມີໃຫ້ສຳລັບ ໂປຣແກຣມສຶກສາຕ່າງ ປະເທສທີ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບ (ທັງຣະຍະເວລາສຶກສາຫຼື ທັງຕູລອດໂປຣແກຣມການ ສຶກສາ)
ໂປຣຕູເກສ	ມີຄ່າເລົ່າຮຽນສຳລັບ ນັກສຶກສາຂອງປະເທສ/ ສູນກາພຸຣົບ ແລະນັກ- ສຶກສາຕ່າງຊາຕີ ສຳລັບ ການສຶກສາຣະດັບປຣິຢູຢູາ ຕຣີຈຳນວນເງິນປະມານ 294 ຢູໂຣ	ນັກສຶກສາຂອງປະເທສ ສຶກສາຕ່າງປະເທສມີທຸນ ການສຶກສາຣະຍະສັ້ນ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่างประเทศ
สวีเดน	ไม่มีค่าเล่าเรียนไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาของประเทศ/สหภาพยุโรปหรือนักศึกษาต่างชาติ	การช่วยเหลือทางการเงินอาจมีให้สำหรับโปรแกรมการศึกษาต่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ (ทั้งระยะเวลาศึกษาหรือทั้งหมดโปรแกรมการศึกษา)
สหราชอาณาจักร	ค่าเล่าเรียนจะแตกต่างกันสำหรับนักศึกษาของประเทศ/สหภาพยุโรป และนักศึกษาจากประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีเต็มเวลา ค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาของประเทศและ	การช่วยเหลือทางการเงินอาจมีให้สำหรับโปรแกรมการศึกษาต่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ (ทั้งระยะเวลาศึกษาหรือทั้งหมดโปรแกรมการศึกษา)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเทศ	ค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติ*	ระบบอุดหนุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่างประเทศ
	สหภาพยุโรป คือ 1,025 ปอนด์สเตอร์ลิง ค่าเล่าเรียนเป็นแบบ mean-tested และอาจจะจ่ายเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดแล้วแต่รายได้ สถาบันเป็นอิสระในการกำหนดค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาบางเวลา การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและสำหรับนักศึกษาที่ไม่ได้มาจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป	

หมายเหตุ* เฉพาะค่าลงทะเบียนและค่าเล่าเรียนสำหรับโปรแกรมการศึกษาปกติเท่านั้น ไม่ใช่ค่าธรรมเนียมสำหรับการมีส่วนร่วมในองค์กรนักศึกษาหรือระบบค่าสวัสดิการ ฯลฯ

รายงานชุด “ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษานานาชาติ
มี 5 เล่ม ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมคุณภาพการสอนระดับอุดมศึกษาของสหราชอาณาจักร
2. การปฏิรูปการเรียนรู้การสอนระดับอุดมศึกษาของประเทศออสเตรเลีย
3. ผู้รัฐแห่งการเรียนรู้ : การเรียนการสอนอุดมศึกษาในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย
4. แนวนโยบายและประเด็นสำคัญในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป
5. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา : ประสบการณ์นานาชาติ

สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
พฤศจิกายน 2543

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา	ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ผู้แปลและเรียบเรียง	รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บรรณาธิการ	นางสุทธศรี วงษ์สมาน นางพรพิมล เมธีรานันท์
ผู้ประสานงาน	นางพรพิมล เมธีรานันท์
จัดพิมพ์เผยแพร่โดย	สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา (สปอ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ปีที่พิมพ์	พฤศจิกายน 2543